

Telegraful Român

Anul 166 • nr. 37-40

1 și 15 octombrie 2018

**Să ne pregătim, cu post și rugăciune,
sub ocrotirea Maicii Preacurate, pentru apărarea
Familiei, celula de bază a societății!**

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

În urmă cu 3 ani, în toamna anului 2015, oameni de bună credință, grupați în cadrul unei inițiative civice numite: „Coalțiția pentru Familie”, au început un demers deosebit de important pentru ocrotirea viitorului familiei creștine tradiționale, cerând revizuirea Constituției României prin redefinirea familiei. Constituția actuală prevede, în art. 48, alineat 1, că: „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor”. Termenul „soți”, care este atât de general și care nu definește nici numărul, nici identitatea soților, deci deschis interpretărilor, trebuie înlocuit cu exprimarea „un bărbat și o femeie”. Ca Lege fundamentală a Țării, Constituția nu poate fi revizuită decât printr-o largă consultare populară, prin Referendum, spre deosebire de legile organice, cum este Codul Familiei, care, deși conține definiția corectă a familiei, poate fi schimbat foarte ușor în Parlament. Referendumul este cel mai democratic mod de exprimare al unui popor liber și, totodată, expresia suveranității sale naționale.

Trei milioane de români s-au alăturat și și-au dat semnătura pentru susținerea acestui demers de ocrotire a familiei tradiționale, formată, așa cum a fost binecuvântată de Dumnezeu, dintr-un bărbat și o femeie: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți...»”. (Facere 1, 27-28)

Am ajuns, iată, vremea în care trebuie să reconfirmăm normalitatea și firescul familiei. După 3 ani de neînțelese amânări și tergiversări, Senatul României a aprobat organizarea acestui Referendum pentru zilele de 6 octombrie și 7 octombrie a.c.

Așadar, săptămâna viitoare, sâmbătă și duminică, ne așteaptă cel mai mare examen al nostru: examen de credință și de conștiință națională, ca popor unit și liber, chemat să dea mărturie concretă pentru valorile noastre morale, pentru apărarea sfințeniei familiei tradiționale, pentru ocrotirea educației sănătoase și a viitorului copiilor noștri.

Constatăm cu regret, în această perioadă, cât de amplă, de susținută și de virulentă este campania de denigrare, discreditare și manipulare a acestui referendum legat de familia creștină, care se duce pe rețelele de socializare și în media. Înțelegem, astfel, iubii credincioși, cât este de mare miza acestui referendum pentru toți cei care ne-am născut și am crescut în familie, dar și cât de înverșunată și agresivă este strategia celor care se opun acestui act democratic prin manipularea și intoxicarea oamenilor de bine cu tot felul de invective, spre înșelarea lor.

Să reținem cu toții că Referendumul nu a fost cerut și nici revendicat de vreun partid politic! Nădăduim însă că el va fi sprijinit de toți cei care s-au născut, au crescut și aparțin unei familii creștine, indiferent de opțiunea lor politică. Referendumul este al nostru, al tuturor românilor cumiți și așezați care vom merge împreună la vot, în Anul Centenar, pentru apărarea familiei și a sufletelor curate ale copiilor noștri în fața unei false și întunecate ideologii, care vrea să ne reeduce pe toți și să ne învețe că naturalul și firescul sunt doar expresia unei așa-zise „prejudecăți”, și nu fundamentul vieții noastre ca ființe umane libere și demne, create de Dumnezeu, capabile de frumusețe și dragoste, de credință și moralitate, chemate la asemănarea cu Dumnezeu.

Potrivnicii familiei creștine caută să ne înșele semănând multă suspiciune și neîncredere cu privire la întrebarea care va fi înscrisă pe buletinele de vot. Vom fi întrebați dacă suntem de acord cu Legea de revizuire a Constituției României în forma adoptată de Parlament. Această întrebare nu este una înșelătoare, ci este una standard, pentru că legea de revizuire a fost adoptată deja, precizând clar în Monitorul Oficial că „familia este întemeiată pe căsătoria liber consimțită dintre un bărbat și o femeie”, dar această lege va intra în vigoare doar dacă va fi asumată prin acest referendum. Așadar, nu se votează decât exclusiv definirea familiei, nimic altceva ascuns!

Prin acest referendum pe care îl susținem NU discriminăm pe nimeni, NU condamnăm și NU judecăm opțiunile sau faptele altora! Ne apărăm pozitiv, prin vot, doar valorile morale ale vieții și sufletul poporului român, pentru care moșii și strămoșii noștri au plătit jertfe spirituale și materiale uriașe. Mulțimea eroilor români cunoscuți și necunoscuți, pe a căror jertfă s-a edificat România de astăzi, libertatea și demnitatea noastră națională, trebuie să rămână conștiința vie a neamului nostru. Ei au apărut nu numai integritatea teritorială a țării, dar și integritatea spirituală și valorile morale ale poporului român, care a traversat întunericul istoriei sale zbuciumate prin lumina credinței și dreapta viețuire creștină. Amintirea vrednicilor noștri înaintași, a eroilor și martirilor neamului ne obligă, în acest An Centenar, să nu uităm cât de mare este prețul jertfei lor pentru darul vieții, al credinței și al unității noastre și, astfel, să ne responsabilizăm și noi, să ne jertfim apărând sfințenia familiei creștine prin manifestarea unității noastre, participând cu toții la Referendumul din 6 și 7 octombrie. Mărturia dată la referendum este un adevărat recensământ pentru toți fiii Bisericii noastre, văzând astfel câți apărători mai are Hristos!

Ne bucurăm că sunt alături de noi toate celelalte confesiuni creștine, oameni de cultură și știință și, mai ales, Academia Română, cel mai înalt for de știință, cultură și educație al României, care, în urmă cu aproximativ 2 luni, a

(continuare în p. 4)

Valoarea îndreptării

Teodor BACONSCHI

Scriu acest articol ca pe un test al propriei lucidități. A fi „luminat”, spre deosebire de duhurilor, înseamnă a căuta harisma profetică specifică tainei ecleziale. Mă voi referi la situația Bisericii Ortodoxe Române (BOR) după referendumul pentru explicitarea definiției constituționale a familiei. Deși referendumul avea un prag de validare legală scăzut (30% din totalul alegătorilor cu drept de vot) și în pofida implicării civice (prin Coalțiția pentru Familie) sau direct bisericești (într-o solidaritate interconfesională fără precedent), scopul demersului a fost ratat: numai 21% dintre cetățenii români, acasă și diaspora, au socotit că merită să meargă la urne. Se poate spune că BOR (și alte confesiuni, chiar necreștine) au eșuat în prima lor tentativă de a influența forma și conținutul legislației în vigoare. Era normal ca Biserica să sprijine familia formată din bărbat și femeie, ca posibili și binecuvântați părinți. Totuși, 80% din societate a socotit că demersul e politizat (deci partizan și doar în aparență legitim), stând acasă, atât sub presiunea certurilor publice pro și contra – care s-au radicalizat supărător –, cât și din sentimentul că firescul nu are nevoie de acțiuni preventive, cu note alarmiste. Vedem aici, totodată, extinderea absenteismului electoral, ca simptom al neîncrederii dintre cetățeni și partidele politice: semnul unei crize sociale și de identitate democratică greu de ignorat.

După anunțarea rezultatului, BOR a vorbit, pudic, despre un „succes nedeplin”. Interesante (și adesea îngrijorătoare) au fost și primele reacții individuale: au existat voci clericale pornite spre învinovățirea poporului (neascultător) sau spre concluzia (greșită) că Ortodoxia românească

(continuare în p. 2)

Din cuprins:

Conf. Univ. Dr. Lucia Irinescu

**Principiile dreptului familiei versus
parteneriatul civil. De la tradiție la
modernism?** | pagina 4

Pr. Dr. Vasile Gafton

**Diplomatul avrigean Vasile Stoica (1889-
1959), despre unitate și neam. Câteva
„lecții de patriotism” pentru românii de
ieri, de azi și de mâine** | pagina 6

Pr. Lect. Dr. Emanuel Tăvală

**Perspectivă asupra abordărilor Curții
Europene a Drepturilor Omului față de
familia tradițională de-a lungul timpului**
| pagina 7

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

Neam boicotat?!

Cifrele sunt limpezi și fiecare le va folosi pentru a argumenta în felul ce-i convine. Am văzut deja reacția unor vectori de imagine aplaudând cu o mână și cu cealaltă postând pe facebook, sursa cea mai de preț a diseminării unei manipulări vrednice pentru o cauză politică adevărată. Ne-am testat și am ieșit pozitiv la ură și preconcepții, la greață prin privire la sexualitatea celui alt, la mediocritate și vulgaritate, la incultură politică. Constat că cea mai boicotată ne-a ieșit conștiința. Unii dintre copiii creștini ai Bisericii mele au ieșit din abstracția boicotului. Alții, asemeni unor adolescenți care le știu pe toate, au spălat vase, au curățat cartofi, au făcut baie de aburi și au aplicat orice în încercarea de a-și trăi Duminica așa cum o fac mereu. De fapt, adeptii boicotului nu au făcut decât ceea ce fac mereu Duminica. Se afundă într-o credință personală și îl reduc pe Dumnezeu doar la ceea ce cred ei că este, un Dumnezeu al oportunistului detaliat până la aroma de cafea și fum de țigară. Nespălații pe creier au acuzat spălătorii. Acuzații lor dovedesc că sunt mult mai grave fisurile din conștiința noastră decât simpla provocare și menținere a unui boicot. Motivarea, construcția unei atitudini nelocale pentru cultura democratică a fiecărei persoane implicate în procesul gândirii nu a contat și nici nu va mai conta deloc. Par că și-au anulat apartenența la Biserica Ortodoxă și probabil că vor face un spectacol media din asta, o serie de personalități culturale, media, de scenă ori film, membri ai colectivului larg al divertismentului românesc. Acesta este cel mai mare câștig al Referendumului, probabil, identificarea unei majorități declarativ creștine care nu știe Crezul. Bine că nu au avut azi de mers la vreun Botez ori Cununie... Cum ar fi rezonat cu ceea ce scrie Crezul mințea lor născocitoare și hrănită din profunzimile boicotului. Un boicot care folosește exact același pe care acuzau că-l slujim ceilalți, votanții. Liderul unui partid care a promis un Referendum și l-a dat, a promis UE un „Nu” și l-a oferit, a dovedit încă o dată că știe mai mult decât autointitulații politicieni că politica se înrudește, temeinic și, pentru mine, definitiv, cu cea mai veche meserie din lume – cum le place să zică.

Unii se întrebau dimineața cât a crescut peste noapte procentul de participare. Nu, creștinii României nu v-au provocat la un exercițiu de hoție cum v-ați obișnuit și cum jurați că va fi și acesta. Nu boicotul vostru și nici pompieristicii observatori ai unor partide au făcut să fie corectă participarea la Referendum. Cum mai pot crede eu în obiectivitatea unui partid și ai observatorilor lui când de la început au acuzat de fraudă un act în a cărui organizare nu creștinii și nici ceilalți, votanții, sunt implicați? Unde mai pui că la nivel local, același partid, i-a dăruit voturile câștigate de un candidat al său

membrului unui partid de la putere prin redistribuire, socotind aceasta moralitatea întruchipată.

Pe bune, ca votant n-ar fi trebuit să mă întrebe dacă vreau să le ofer celui alt, dacă nu cumva ceva mai mult decât o obligație m-a făcut să dăruiesc votul omului lor? De fapt, înțeleg acum că nici nu contează. Votăm, boicotăm ori amerizăm pe lacuri de gudron toxic, credem că ținem de același neam, de aceeași populație matură și gata să mergem mai departe în vot. Cred că de fapt facem parte din Neamul cel mai ciudat al Planetei numită democrație. Neamul lui Boicot. Că de fapt ați testat pe noi noua baterie de voturi, alcătuită științific din manipulare-minciună-boicot. V-a ieșit. Se dovedește, a câta oară, că nu ne cunoașteți și că în încercarea de a descoperi un adevăr, unii dintre noi chiar sunt gata de orice anulare de sine. Voi puneți-vă în valoare, creați-vă omul nou – al politicii corecte – suntem aici în calitate de martori că tot ce-am spus, prin voci oficiale, se va împlini întocmai.

Duminica e pe sfârșite. Poate că nici nu va mai fi niciodată o Duminică reală. Nu, n-am să mă mai gândesc în timpul Liturghiei cum vă boicotați sufletele, m-am dezlipit de această datorie. Știu. Nu mi-ați cerut-o niciodată, dar mi-au trebuit zilele acestea să înțeleg. De fapt nu ați cerut Bisericii nimic. Ea v-a oferit mereu, ca o îndrăgostită, iubitelui ei – sau, mă rog, definiți cum vreți cuplul, e liber – tot ceea ce ținea de boicotarea răului din voi, din viețile voastre. Nici măcar nu mai e nevoie să ne prefacem de-acum. Știm fiecare încotro ne îndreptăm privirile, care este drapelul sub care slujim. Criza de lideri politici amendată, insistența timp de 30 de ani pe toate greșelile reale ori închipuite ale oamenilor din Biserica și, mai nou, din tot ce o mărturisește, utilizarea diasporei pe post de marotă a politicii liberale, până când s-a dovedit prea legată de cultura de Acasă ca să nu înțeleagă cultura Înstrăinării în care trăiește, și multe, multe altele sunt motivul unor procente mici, dar importante.

De azi creștinismul românesc a intrat în minoritate! Cerem să fim tratați ca atare! Iar prima cerere, rețineți, este aceea că familia este alcătuită din bărbat și femeie. Nu, nu pentru că un Cod Civil, care va fi diluat în 3 ore într-un Parlament dezorientat, va mai scrie sau nu că vorbim despre aceasta în chip moral, ci pentru că oricât de multă hârtie învelește cadavrul ciopârțit al anatomiei umane, ea rămâne legată de bărbat și femeie.

Neam boicotat, nu o dată, de-a lungul istoriei, am ajuns performanța teribilă de a ne boicota pe noi înșine, de propria natură și naturalețe. Crucile din cimitire vor spune, cândva, arheologilor viitorului că și în acest Neam au trăit familii. Dacă nu ne-om boicota cimitirele, transformându-le grabnic în autostrăzi.

Valoarea îndreptării

(urmare din p. 1)

se mai poate baza numai pe cei patru milioane de creștini „receptivi”. Analiza mea e diferită. Cred că Dumnezeu ne-a dat o lecție de smerenie și ne cere să asumăm, inteligent, moderat și curajos, efortul de recăștigare misionară a societății românești afectate de secularism și ideologii anticlericale sau chiar anticreștine. S-a dovedit acum că ecuația Biserica-Neam (pe fondul idealizat și inertial al modelului teologico-politic bizantin) nu mai funcționează. Se cuvine să regândim educația teologică a viitorilor preoți, relația Stat-Biserică și pastorația, sau comunicarea socială a Bisericii. Se vede clar că adoptarea tehnică a modernității, prin cultura internetului și a rețelelor sociale, nu e suficientă pentru ca adevărul evanghelic să pătrundă în orașe, în noua generație și în comunitățile românești din Vestul Europei: e probabil imperioasă și o primenire a limbajului, metodelor și moravurilor. O schimbare de atitudine care să aducă preotul mai aproape de comunitatea reală, cu agenda ei nemachiata: stres cotidian, dezbinări familiale, exod, șomaj, nevroze și depresii, alienări de tot soiul, sub presiunea unui altfel de provocări (sau, cum le-am spune tradițional, ispite).

Mai afirm cu toată convingerea o idee: suntem singura ramură latină a Ortodoxiei. BOR funcționează într-o democrație euro-atlantică. Lumea ortodoxă e tulburată, așa cum s-a văzut în Creta și, mai nou, în disputa Constantinopol-Moscova, via Ucraina. Cred că e de datoria patriotică a ierarhilor noștri să țină calea aleasă de poporul român după căderea comunismului: integrare în civilizația euro-americană, nu în fantasmalele neo-imperiale, revizioniste și panslaviste ale doctrinei *eurasianice*. Demonizarea sumară a Uniunii Europene și discursul anti-american (deci anti-NATO) nu-și au locul într-o pastorație atentă la interesele noastre pe termen mediu și lung. Da, există motive pentru a critica birocracia bruxelleză, corectitudinea politică, hiper-secularismul și agenda strident promovată a minorităților LGBT. O vom face, ferm argumentat, respectând pluralismul democratic și libertățile fundamentale. Asta nu justifică, în schimb, atitudinile anti-europene și caricaturizarea Occidentului (unde milioane de creștini și oameni decenti, din clasa de mijloc, se simt, de asemenea, neconfortabil în fața agresiunilor culturale neo-marxiste). Avem mai mult ca oricând nevoie de luciditate, așa cum notam la început.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Martți, 18 septembrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 19 septembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 22 septembrie. A oficiat slujba de resfințire a Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din localitatea Șirnea, județul Brașov, alături de un sobor de preoți și diaconi. A slujit Sfânta Liturghie, în cadrul căreia teologul Mihai Diaconescu a fost hirotonit diacon. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. La final, a sfințit troița nou edificată în fața locașului de cult. În aceeași zi, a sfințit Centrul pastoral-misionar „Sfântul Stelian” din localitatea Moieciu de Jos, județul Brașov.

Duminică, 23 septembrie. Împreună cu Preasfințitul Ignatie, Episcopul Hușilor, Preasfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, și Preasfințitul Visarion, Episcopul Tulcii, și un sobor de preoți și diaconi, Înaltpreasfinția Sa a oficiat slujba de târnosire a Bisericii cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena” și „Sfântul Siluan Athonitul” din localitatea Tohanul Vechi, județul Brașov. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Mihai Diaconescu a fost hirotonit preot misionar pentru Schitul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din localitatea Șimon-Bran, jud. Brașov. La final, părintele paroh George Laurențiu Bota a primit din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, distincția „Ordinul Sfinților Împărați Constantin și Elena”. Înaltpreasfinția Sa a oferit distincția „Crucea șaguniană pentru laici” primarului orașului Zărnești, Alexandru Lucian Igrășan. De asemenea, grupul „Tornos” al Patriarhiei Române, arhimandritul Nicodimos Kabarnos și pictorii Camelia și Toma Condrea au primit din partea Înaltpreasfinției Sale distincția „Ordinul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei”.

Luni, 24 septembrie. A participat la întâlnirea absolvenților promoției 1964-1968 de la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu, actuala Facultate de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna”, care s-au reîntâlnit la 50 de ani de la absolvirea cursurilor de licență. Cu acest prilej a săvârșit rânduiala parastasului pentru profesorii și absolvenții trecuți la Domnul și, mai apoi, o slujbă de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Martți, 25 septembrie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Miercuri, 26 septembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 27 septembrie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 30 septembrie. A participat la aniversarea celor 11 ani de patriarhat ai Preafericitului Părinte Daniel.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

Sâmbătă, 1 septembrie. Ca urmare a obținerii numelui onorifice „Nicolae Titulescu” pentru Inspectoratul de Jandarmi Județean Brașov, Înaltpreasfinția Sa a participat la dezvelirea obeliscului ridicat în cinstea vrednicului de pomenire Nicolae Titulescu în cimitirul din curtea Bisericii „Sfântul Nicolae” din Brașov. Cu acest prilej a oficiat o slujbă de binecuvântare și a adresat celor prezenți un cuvânt comemorativ, evocând personalitatea lui Nicolae Titulescu. În aceeași zi, a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie a bisericii cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” și „Sfântul Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei” din incinta Centrului 42 Comunicații și Informatică de Sprijin – Garnizoana Râșnov, jud. Brașov. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 2 septembrie. A oficiat slujba de târnosire a Bisericii „Schimbarea la Față” din localitatea Țeline, protopopiatul Agnita, județul Sibiu. A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La final, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotonisit iconom pe actualul paroh, părintele Petru Cosmin Dănilă, iar fostul paroh de la Țeline, părintele Ioan Scutea, care a slujit aici peste 40 de ani, a primit distincția „Crucea Șaguniană pentru clerici”. De asemenea, primarul comunei Brădeni, Liviu Modoi, a primit „Ordinul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei”, iar binefăcătorii bisericii din Țeline au primit acte de cinstire.

Luni, 3 septembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 4 septembrie. A prezidat ședința Comitetului de organizare a ITO 2018.

Miercuri, 5 septembrie. Înaltpreasfinția Sa l-a întâmpinat la Aeroportul Internațional din Sibiu pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care participă la Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși 2018. În aceeași zi, alături de Preafericitul Sa, a participat la inaugurarea și sfințirea Cantinei școlare „Sfântul Stelian” a Arhiepiscopiei Sibiului din cadrul Colegiului Național „Octavian Goga”, prilej cu care a prezentat celor prezenți și misiunea social-filantrropică a acesteia.

Joi, 6 septembrie. A participat, alături de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și de ceilalți ierarhi din Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, de autoritățile locale și centrale, la ceremonia de deschidere a celei de a cincea ediții a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși, desfășurată în Piața Mare din Sibiu. A adresat tinerilor prezenți cuvântul de bun venit.

Vineri, 7 septembrie. A participat la conferința „Unitate. Credință. Neam. De 100 de ori România” susținută la Sala Transilvania din Sibiu, de către Excelența Sa domnul Emil Hurezeanu, ambasadorul României în Republica Federală Germania, și moderată de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula.

Sâmbătă, 8 septembrie – Praznicul Nașterii Maicii Domnului. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu un mare sobor de arhierei, preoți și diaconi în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, eveniment ce a deschis cea de-a treia zi a manifestațiilor prilejuate de Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși desfășurată la Sibiu. A adresat tinerilor prezenți un cuvânt de învățătură în care a vorbit despre semnificațiile sărbătorii din 8 septembrie și despre cinstirea Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă.

Duminică, 9 septembrie. A oficiat Sfânta Liturghie împreună cu un sobor de ierarhi, preoți și diaconi în

Catedrala Mitropolitană „Sfânta Treime”. La finalul Sfintei Liturghii a adresat cuvânt de mulțumire tuturor celor implicați în organizarea ITO 2018, participanților și tuturor celor care au susținut acest eveniment deosebit. Sfânta Liturghie a marcat încheierea celei de-a cincea ediții a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși. În aceeași zi, în Aula „Mitropolit Ioan Meșianu” de la Facultatea de Teologie din Sibiu a avut o întâlnire cu toți voluntarii implicați în desfășurarea ITO 2018, adresându-le mulțumiri pentru implicare și dăruire.

Luni, 10 septembrie. A fost prezent la Colegiul Național „Octavian Goga” din Sibiu, participând la festivitatea deschiderii noului an școlar 2018-2019. A oficiat o slujbă de binecuvântare și la final a adresat elevilor și cadrelor didactice de la instituția de învățământ un cuvânt de binecuvântare.

Martți, 11 septembrie. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din incinta Penitenciarului de Maximă Siguranță din Aiud, cu prilejul deschiderii Conferinței Naționale a preoților capelani din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. La final, a conferit distincția „Crucea Șaguniană pentru clerici” părintelui Liviu Iulian Tarcău, preot capelan al Penitenciarului Aiud.

Miercuri, 12 septembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 13 septembrie. A participat, în Piața Mare din Sibiu, la festivitățile prilejuate de Ziua Pompierilor, eveniment organizat de către Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Cpt. Dumitru Croitoru” din Sibiu. A oficiat o slujbă de Te Deum și a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 14 septembrie – Praznicul Înălțării Sfintei Cruci. A participat la hramul Mănăstirii Sădinca, jud. Sibiu. A slujit Sfânta Liturghie înconjurat fiind de un sobor de preoți și diaconi, în cadrul căreia l-a hirotonit diacon pe teologul Licinius Gabriel Ciochină. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, în Aula „Mitropolit Ioan Meșianu” a Facultății de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu, Înaltpreasfinția Sa a prezidat consfătuirea anuală a profesorilor de religie din jud. Sibiu.

Sâmbătă, 15 septembrie. A slujit Sfânta Liturghie la biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Șeica Mică, protopopiatul Mediaș, județul Sibiu. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor de renovare a bisericii parohiale și de refacere a unei părți din pictura interioară. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 16 septembrie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfântul Mucenic Pantelimon” și „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu. A oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor de înfrumusețare efectuate în ultima perioadă la biserica sibiană atât la interior, cât și la exterior și a sfințit icoanele pictate pe pereții exteriori ai locașului de cult. În cadrul Sfintei Liturghii, diaconul Licinius Gabriel Ciochină a fost hirotonit preot pentru Parohia Gusu, județul Sibiu. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 17 septembrie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Să ne pregătim, cu post și rugăciune, sub ocrotirea Maicii Preacurate, pentru apărarea Familiei, celula de bază a societății!

(urmare din p. 1)

respins cu maximă fermitate „ipotezele educaționale așa-zis moderniste” din cercetările ONG-urilor străine, solicitând Ministerului Învățământului să păstreze principiile educației centrate pe specificul național românesc, care să dezvolte copilul în spiritul familiei tradiționale – ca nucleu al vieții sociale, culturale, morale a românilor și cu implicații creștine milenare.

Dincolo de toate aceste strădanii omenești ale noastre, de trezire și responsabilizare a conștiințelor credincioșilor, nădejdea cea mare o punem, în primul rând, în milosivirea cea nemărginită a Preabunului Dumnezeu și în ocrotirea cea plină de iubire a Maicii Domnului pentru poporul nostru. Noi suntem conștienți că trecem acum

printr-o perioadă de luptă duhovnicească împotriva duhurilor întunericului, care duc neîncetat război cu Biserica lui Hristos. Știm că în spatele realității văzute pe care o trăim există această realitate nevăzută, această luptă neîncetată a celui rău împotriva noastră și, de aceea, așa cum a făcut întotdeauna Biserica în momentele cele mai dificile din istoria ei, îndemnăm și noi la post și la rugăciune, armele biruitoare pe care Însuși Hristos le-a folosit și ni le-a dăruit pentru a ieși învingători din toate încercările vieții noastre.

De aceea, cu smerenie Vă adresăm, Dumnezeavoastră și tuturor fiilor Bisericii străbune, care din diferite pricini nu sunt împreună cu noi, chemarea de a petrece săptămâna dinaintea marelui examen în postire și rugăciune, pentru ocrotirea familiei creștine și a viitorului copiilor noștri.

O chemăm în ajutor pe Maica Domnului, al cărei Sfânt Acooperământ îl serbăm la 1 octombrie, să ne ocrotească familiile, copiii și să ne ajute cu mila ei cea mare. Rugăm pe toți părinții noștri slujitori ai altarelor din toate bisericile din Arhiepiscopia Sibiului să officieze în fiecare zi din această săptămână Sfânta Liturghie, iar seara Paraclisul Maicii Domnului, fiind încredințați că toate lucrările noastre vor izbuti doar prin binecuvântarea și cu ajutorul Preamilostivului nostru Dumnezeu și prin mijlocirea Maicii Lui Preacurate.

Dumnezeu să binecuvinteze credința, dragostea și râvna tuturor în împlinirea lucrării mântuitoare a Sfintei noastre Biserici și să ocrotească întregul nostru popor român de pretutindeni!

Principiile dreptului familiei versus parteneriatul civil. De la tradiție la modernism?

Pentru ca o republică să fie bine constituită, cele dintâi legi trebuie să fie acelea care reglementează căsătoriile, arăta Platon, marele filosof modern al Antichității. Din cele mai vechi timpuri și până astăzi, familia a fost privită ca un nucleu care a stat la baza societății, ca un laborator din care iau naștere valorile fundamentale ale unui individ, în particular, și ale societății, în general. Importanța familiei în societate a condus, inevitabil, la cercetarea acesteia sub mai multe aspecte: biologic, sociologic, juridic și economic. Tradițional, familia este alcătuită din persoane unite prin căsătorie și filiație. Deși conceptele de familie și căsătorie sunt strâns legate între ele, asistăm astăzi, din ce în ce mai des, la tot mai multe semnale de alarmă cu privire la declinul căsătoriilor, la redefinirea familiei din perspectiva căsătoriilor dintre persoane de același sex sau a parteneriatului dintre două persoane de sex diferit ori de același sex. Este de necontestat faptul că relațiile de familie prezintă numeroase particularități în viața de zi cu zi, de aici și necesitatea reglementării familiei în funcție de elementele de originalitate existente în fapt.

Protejarea juridică a familiei constituie un pol de interes în toate statele de drept. La nivel european, politicile diferențiate de protejare a familiei, întemeiate pe actul căsătoriei, dar și apariția și încurajarea unor noi forme de conviețuire legale au determinat, din 1965 până azi, o scădere cu 50% a ratei de căsătorie în toate statele membre.

Astfel, state membre precum Polonia, Croația, Slovacia, Letonia, Lituania, Ungaria și România au urmărit să stimuleze și să protejeze familia tradițională și, astfel, au consfințit explicit căsătoria ca fiind o uniune dintre un bărbat și o femeie. „Protejarea constituțională a familiei împotriva oricăror tentative de erodare a căsătoriei, ca uniune liber consimțită dintre bărbat și femeie, în scopul întemeierii unei familii și al procreării, se impune astfel drept o măsură esențială pentru protejarea poporului român, a identității și unității acestuia în marea familie europeană”, arăta Curtea Constituțională, investită să se pronunțe asupra constituționalității textului art. 48 din Constituție. Prin înlocuirea sintagmei *între soți* cu sintagma *între un bărbat și o femeie* se realizează doar o precizare în privința exercitării dreptului fundamental la căsătorie, în sensul stabilirii exprese a faptului că aceasta se încheie între parteneri de sex biologic diferit, aceasta fiind, de altfel, chiar semnificația originară a textului [Decizia Curții Constituționale nr. 580 din 20 iulie 2016 asupra inițiativei legislative a cetățenilor intitulată „Lege de revizuire a Constituției României”, publicată în M. Of. nr. 857 din 27 octombrie 2016]. În anul 1991, când Constituția a fost adoptată, căsătoria era privită în România în accepțiunea sa tradițională, de uniune între un bărbat și o femeie. Această idee este susținută de evoluția ulterioară a legislației în materia dreptului familiei din România, precum și de interpretarea sistematică a normelor constituționale de referință. Astfel, art. 48 din Constituție definește instituția căsătoriei în corelație cu protecția copiilor, deopotrivă „din afara

căsătoriei” și „din căsătorie”, fiind fără îndoială că aceasta a fost privită ca uniunea dintre un bărbat și o femeie, câtă vreme numai dintr-o astfel de uniune, indiferent dacă este în căsătorie sau în afara ei, se pot naște copii. Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a avizat favorabil una dintre cele mai mari inițiative ale societății civile, și anume aceea de a defini prin Constituție căsătoria ca fiind o uniune dintre un bărbat și o femeie.

Acest demers se înscrie în contextul european și internațional de redefinire a noțiunii de familie. În ultimii ani, mai multe state europene, precum Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Irlanda, Islanda, Luxemburg, Malta, Norvegia, Portugalia, Regatul Unit (cu excepția Irlandei de Nord), Spania, Suedia și Țările de Jos, au legalizat căsătoriile între persoane de același sex.

Totodată, în unele țări din Uniunea Europeană, uniunile civile și parteneriatele înregistrate sunt considerate echivalente sau comparabile cu căsătoria. Țările care permit căsătoriile între persoane de același sex recunosc, în general, și parteneriatele înregistrate încheiate în alte țări între persoane de același sex.

Recent, decizia Curții Europene de Justiție a creat confuzii în plan legislativ și polemic în rândul societății civile cu privire la noțiunea de căsătorie, evidențiind din nou, cu această ocazie, necesitatea definirii căsătoriei prin Constituție. Deși obiectul cauzei nu a fost legalizarea căsătoriilor între persoane de același sex, ci doar recunoașterea dreptului de ședere al soțului de același sex cu cetățeanul român, căsătorit pe teritoriul altui stat, întrebarea firească este dacă acesta este un prim pas spre acceptarea căsătoriilor între persoane de același sex. Prin decizia Curții de Justiție a Uniunii Europene nu se impune recunoașterea statutului de soț persoanei de același sex căsătorite în alt stat, ci se recunoaște exclusiv dreptul de ședere al soțului de același sex, căsătorit pe teritoriul altui stat cu un cetățean român, drept de ședere care decurge din dreptul la liberă circulație a membrilor de familie, așa cum sunt ei definiți în directiva referitoare la libera circulație.

Mai mult decât atât, „obligația unui stat membru de a recunoaște o căsătorie între persoane de același sex încheiată într-un alt stat membru conform dreptului acestui stat, exclusiv în scopul acordării unui drept de ședere derivat unui resortisant al unui stat terț, nu aduce atingere instituției căsătoriei în acest prim stat membru, care este definită de dreptul național și intră (...) în competența statelor membre. Ea nu presupune prevederea de către statul membru menționat, în dreptul său național, a instituției căsătoriei între persoane de același sex. Ea se limitează la obligația de a recunoaște asemenea căsătorii, încheiate într-un alt stat membru conform dreptului acestui stat, exclusiv în scopul exercitării drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă acestor persoane. (...)”

Astfel, o asemenea obligație de recunoaștere exclusiv în scopul acordării unui drept de ședere derivat unui resortisant al unui stat terț nu aduce atingere identității

naționale și nici nu amenință ordinea publică a statului membru în cauză”. Hotărârea CJUE din 5 iunie 2018 în cauza *Coman*, C-673/16, disponibilă pe curia.europa.eu.

Pe data de 5 iunie 2018 s-a pronunțat Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauza *Coman*, printr-o Decizie în care instanța europeană a răspuns la unele întrebări preliminare adresate de Curtea Constituțională a României, printre care:

– „Soț” din articolul 2 punctul 2 litera (a) din Directiva 2004/38 (...) include soțul de același sex, dintr-un stat care nu este membru al Uniunii, al unui cetățean european cu care cetățeanul s-a căsătorit legal conform legii dintr-un stat membru, altul decât statul gazdă?

– Dacă răspunsul la întrebare este negativ, soțul de același sex, dintr-un stat care nu este membru al Uniunii Europene, al unui cetățean european, cu care cetățeanul s-a căsătorit legal conform legii dintr-un stat membru, altul decât statul gazdă, poate fi calificat ca fiind „orice alt membru de familie [...]”, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2004/38 ori „partenerul cu care cetățeanul Uniunii are o relație durabilă, atestată corespunzător”, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2004/38, cu obligația corelativă a statului gazdă de a facilita intrarea și șederea acestuia, chiar dacă statul gazdă nu recunoaște căsătoriile între persoane de același sex și nici nu prevede vreo altă formă alternativă de recunoaștere juridică, de tipul parteneriatelor înregistrate? În speță, domnul Coman, cetățean român și american, și domnul Hamilton, cetățean american, s-au adresat Inspectoratului pentru a le fi comunicate procedura și condițiile în care domnul Hamilton putea, în calitate de membru al familiei domnului Coman, să obțină un drept de ședere derivat în România, stat membru a cărui cetățenie o deține domnul Coman. Rezultă că Directiva 2004/38, a cărei interpretare este solicitată de instanța de trimitere, nu este susceptibilă să constituie temeiul unui drept de ședere derivat în favoarea domnului Hamilton.

Cu privire la prima întrebare, Curtea arată că noțiunea „soț”, prevăzută de această dispoziție, desemnează o persoană legată de o altă persoană prin căsătorie [a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iulie 2008, *Metock și alții*, C-127/08]. Reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului că relația pe care o are un cuplu homosexual este susceptibilă să intre în sfera noțiunii „viață privată”, precum și a noțiunii „viață de familie”, la fel ca cea a unui cuplu heterosexuale care se află în aceeași situație [CEDO, 7 noiembrie 2013, *Vallianatos și alții c. Greciei*, precum și CEDO, 14 decembrie 2017, *Orlandi și alții c. Italiei*].

Poate că această dilemă este oarecum îndreptățită atâta timp cât în legislația noastră identificăm mai multe tipuri de familie ca fiind reglementate: familia firească, familia extinsă, familia substitutivă, familia adoptatoare, familia monoparentală.

Conf. Univ. Dr. LUCIA IRINESCU
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Șaguna și Pușcariu la înființarea ASTREI – o prietenie din satul Veneția de Jos, județul Brașov

Studiu dedicat Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 și făuritorilor ei (II)

De unde a pornit ideea
Asociațiunii ASTRA?

Pe toată perioada pretoratului de la Veneția de Jos, Ioan cavalier de Pușcariu a ocupat și alte funcții: din decembrie 1855 este numit membru al *Tribunalului Superior Urbairial din Viena*, poziție din care reușește să copieze legile prin care curtea imperială ștergea iobăgia și prin care se consolidau proprietățile funciare. [Ioan Cavalier de Pușcariu, *Comentariu la Prea Înalta Patentă din 21 iunie 1854 lucrat pentru poporul român*, Sibiu, 1856] Tot în această perioadă publică lucrarea *Die rumänische Amtssprache (Limba română în oficiu – tipărită în 2000 de exemplare și epuizată în scurt timp după publicare [Sextil Pușcariu, *Spița unui neam din Ardeal*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 1998, p. 92])*, în a cărei introducere face o minunată pledoarie pentru limba română, lucrare apreciată și de Academia Imperială de Științe din Viena. [N. Josan, *op. cit.*, p. 51-53] A făcut toate aceste demersuri pentru că și-a dat seama că românii, iobagi și sclavi pe pământul lor moștenit din vremuri străvechi, neștiind carte, habar nu aveau de noile libertăți. Aveau nevoie de cineva care să le „deschidă” mintea și să-i învețe. Așa ne dăm seama și cum de a avut „priză” la populația românească din sudul Transilvaniei și cum de a fost ascultat în tot ceea ce dorea să întreprindă din pozițiile politice pe care le ocupa.

Tot în acei ani (1854-1862), prin râvna și inițiativa lui, și la numai cinci ani de la venirea sa în Veneția de Jos, **s-au asociat mai multe comune și biserici ortodoxe** din plasa (județul) Veneția de Jos: Veneția de Jos, Veneția de Sus, Bogata, Cuciulata, Lupșa, Fântâna, Dăișoara, Drăușeni, Mateiaș, Părău, Grid, Perșani, Șercaia, Șinca Nouă, Șinca Veche, Crihalma, Ticușul Vechi, Vad, Comăna de Sus,

Comăna de Jos și Ungra. Cam tot răsăritul Țării Făgărașului, fără excepție.

Prin unirea acestor sate și oameni, clerici și mireni, Ioan Cavalier de Pușcariu a pus bazele „*Scolii cercuale ortodoxe*” din Veneția de Jos, cu avere proprie pentru întreținerea ei și a dascălilor și care a deținut și un internat propriu, toate vizibile și astăzi, cu mențiunea că internatul a fost transformat în anii comunismului în Cămin Cultural, al doilea de acest fel din sat, ce poate găzdui la diverse evenimente chiar și până la 1000 de persoane.

Toate aceste lucruri s-au făcut prin sfătuirea personală a lui Pușcariu cu episcopul Andrei Șaguna, episcopul scriindu-i într-o epistolă, la un moment dat (20 iunie 1865): „*așadară toată doctrina mea o reduc la proverbul nostru: „fă și taci!”*” [Lupaș, *op. cit.*, p. 242] Așa se explică de ce, în memoriul de început al școlii, un **Registru** de dimensiuni mari și cu scris caligrafic excepțional, membrii asociați l-au pomenit și pe „*Excelența Sa episcopul Andrei baron de Șaguna, episcopu dreptcredincioșilor din Ardealu, sub auspiciile căruia s-au pus*” [Memoriu, BVF-00259-2-01001 – Veneția de Jos (1858-1912), Arhivele Naționale de Stat Brașov, foaia de început]

Faptul că Ioan Pușcariu a reușit să adune pentru o idee peste 60 de oameni, preoți, țărani și frunțași de-ai lor, faptul că a reușit să pună bazele prin unirea tuturor forțelor din Răsăritul Țării Făgărașului pentru a deschide o școală centrală și pentru copiii iobagilor, în ceea mai mare parte, și ai micilor nobili români, pe de altă parte, reprezintă cu siguranță curajul lui Pușcariu de a-și da seama că numai prin unirea forțelor tuturor românilor ardeleni pentru o idee, o organizație, o asociație, **un ideal comun**, se poate realiza visul secular, unirea românilor și emanciparea lor. Numai

Portretul lui Andrei Șaguna descoperit în arhiva lui Ioan Comănicu din Veneția de Jos, fost Ministru al Pădurilor

adunați împreună pot să reprezinte o voce în fața tăvălugului săsesc catolicizant, de la începutul dualismului, dar și în fața acaparărilor și prigonirilor maghiaro-calvine, de mai târziu. Cu siguranță că prin unirea lor, românii au reușit să fie o forță demnă de luat în seamă, de respectat și de apreciat a valorii lor și a majorității lor în Transilvania, unde, ciudat, erau majoritari, dar conduși de minorități. Dar, să luăm pe rând faptele de la începutul înființării celei mai mari asocieri de oameni din Transilvania din a doua jumătate de secol XIX.

Pr. Alexandru SOCACIU

Elenism și/sau românism: două viziuni teologice și limitele lor (II)

Lipsa unei soluții viabile în teologia Păr. Stăniloae este susținută și de S. Frunză, care afirma: „în opera sa, doctrina românismului este capitolul cel mai puțin elaborat și cu forța de penetrare cea mai redusă”. Trebuie însă recunoscut suportul oferit unei ontologii a umanului pe care să se clădească spiritualitatea viitoare a umanității. Problema românismului nu este epuizată în gândirea Pr. Stăniloae, ea se cere a fi mereu reluată și redefinită. Autorul respinge poziția lui Sorin Dumitrescu, care vedea în Revoluția de la 22 decembrie 1989 sau în fenomenul Piața Universității evenimente fără încărcătură politică, strict religioase, dovadă a intervenției și voinței divine, ca fiind o „*image fantasmatică*”, dar apreciază, în schimb, demersurile Pr. Ilie Moldovan, care ar fi dezvoltat creator anumite intuiții din opera Pr. Stăniloae. Rezultatul este un *eticism pascal*, concept central al gândirii sale, în expresia fericită a înțelegerii profunde și corecte a expresiei liturgice a ființării poporului român. Eul personal, eul etnic și eul liturgic se află într-o strânsă legătură care duce la armonia între național și universal. Persoana este purtătoarea „*sufletului*” etnic, neexistând o conștiință a neamului de sine stătătoare, iar lucrarea Duhului îi conferă o „*unitate de sus*” (S. Frunză 1996:88-89; I. Moldovan 1998:43-44).

Concluzia este că mișcarea neopatristică – care îi include deopotrivă pe Florovsky și Stăniloae – nu se prezintă ca un club, ca o societate închisă; există în cadrul ei o diversitate de viziuni teologice care, în cele din urmă, reflectă *catholicitatea* Bisericii Ortodoxe, exprimată prin principiul „*unitate în diversitate*”. De acest lucru era conștient și Părintele Stăniloae însuși, care, cu ocazia canonizării Sfântului Calinic de la Cernica, scria: „În tot trecutul Ortodoxiei, se observă nu numai deosebiri personale de temperament și preocupări între Sfânt și Sfânt, ci și deosebiri între diferitele curente spirituale, fără ca aceasta să facă pe unul mai puțin ortodox decât altul, ci toate redând, în forme diferite, care se completează simfonic, același fond al spiritualității evanghelice și toate ducând, pe căi puțin diferite, la aceeași

țintă, a desăvârșirii omului prin curățirea de patimi și prin unirea cu Dumnezeu” (Vezi D. Stăniloae 1955:1159-1172).

Pe de altă parte, deși renașterea neopatristică ortodoxă din secolul al XX-lea reprezintă o mișcare legitimă, bazată pe valorile evanghelice și patristice, totuși nu toate opiniile dezvoltate de membrii ei trebuie preluate în bloc, fără o analiză temeinică. Astfel, sarcina teologilor ortodocși de astăzi și de mâine este de a reflecta critic asupra moștenirii (neo)patristice, păstrând filonul ei autentic și delimitându-se de posibile excese. Implicațiile sunt deosebit de importante, iar aici amintim un singur exemplu: situația canonică a diasporei ortodoxe. Rămâne încă în dispută care să fie principiul de organizare: cel „*universal*”, care dă întâietate Patriarhiei Ecumenice, sau cel „*național*”, care consideră legitimă organizarea diasporei pe principii etnice, Bisericile de aici ținând jurisdicțional de „*Biserica-mamă*” (rusă, română, sârbă etc.). Dacă Florovsky a fost partizanul primei viziuni (de aici și neînțelegerile cu ceilalți colegi de la Institutul St. Vladimir din New-York, care îi reproșau lui Florovsky afinitățile „*elenice*”; în cele din urmă, acesta a trebuit să părăsească conducerea institutului, trecând, din punct de vedere jurisdicțional, sub Patriarhia Ecumenică. A. Blane 2013), cu siguranță Stăniloae ar îmbrățișat-o pe cea de-a doua.

Bibliografie (selectiv):

Ciprian Toroczka (2013), „Elenism și românism: o privire comparativă asupra gândirii părinților Georges Florovsky și Dumitru Stăniloae”, în *Revista Teologică* 23, nr. 3, p. 130-146; Ciprian Toroczka (2014), „Elenismul creștin ca *Philosophia perennis* în viziunea Părintelui Georges V. Florovsky”, în *Tabor* 8, nr. 12, p. 18-27; Aidan Nichols (1995), *Light from the East. Authors and Themes in Orthodox Theology*, Sheed & Ward, London; Christoph Kunkel (1989), *Totus Christus. Die Theologie Georges V. Florovskys*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen; Georges Florovsky (1948), „Le Corps du Christ vivant. Une interprétation orthodoxe de l’Eglise”, în *La Saint Eglise Universel-*

le – Confrontation Oecuménique, Neuchatel; Ioan I. Ică jr (2000), „Stăniloae, Dumitru”, în *Dictionary of Historical Theology*, Pater Noster Press – William B. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, p. 527-531; Mihail Neamțu (2006), „Between the Gospel and the nation: Dumitru Stăniloae’s ethno-theology”, în *Archeus* 10, fasc. 3, p. 7-44; Silviu Rogobete (2001), *O ontologie a iubirii. Subiect și Realitate Personală supremă în gândirea părintelui Dumitru Stăniloae*, Polirom, Iași; Andrew Louth (1997), „Review Essay: The Orthodox Dogmatic Theology of Dumitru Stăniloae”, în *Modern Theology* 13, nr. 2, p. 253-267; Jürgen Henkel (2003), *Îndumnezeire și etică a iubirii în opera părintelui Dumitru Stăniloae*, trad. Ioan I. Ică jr, Deisis, Sibiu; Emil Bartoș (1999), *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae*, Ed. Institutului Biblic „Emanuel” din Oradea; Olivier Gillet (2001), *Religie și naționalism. Ideologia Bisericii Ortodoxe Române sub regimul comunist*, trad. M. Petrișor, Compania, București; Maciej Bielawski (1998), *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*, trad. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu; Gabriel Tamas (2001), „Scrisoare către prietenii mei români”, în *Dilema*, nr. 416, p. 7; Dumitru Stăniloae (1939), *Ortodoxie și românism*, Ed. Arhidiecezană, Sibiu; Dumitru Stăniloae (1955), „Cuvânt rostit la canonizarea Sfântului Calinic de la Cernica”, în *BOR*, nr. 11-12; Mihail Urzică (1993), *Minuni și false minuni*, Anastasia, București; Michael Weber (2012), *Der geistig-geistliche Mensch im Konzept der Gnade bei Dumitru Stăniloae. Eine theologische Untersuchung unter der Berücksichtigung des soziokulturellen Hintergrundes*, Lit Verlag, Münster/Hamburg/London; Ioan I. Ică jr (2002), „Dilema socială a Bisericii Ortodoxe Române: radiografia unei probleme”, în Ioan I. Ică jr – G. Marani (ed.), *Gândirea socială a Bisericii*, Ed. Deisis, Sibiu; Sandu Frunză (1996), *O antropologie mistică – Introducere în gândirea Părintelui Stăniloae*, Omniscope, Craiova; Ilie Moldovan (1998), *Credința strămoșească în fața ofensivei antihristice sectare*, Pro-Vita, Valea Plopului, 1998; Andrew Blane (2013), *Părintele Georges Florovsky. Schiță biografică*, trad. Nectarie V. Dărăban, „Renașterea”, Cluj-Napoca.

Lect. Dr. Ciprian Iulian TOROCZKAI

Diplomatul avrigean Vasile Stoica (1889-1959), despre unitate și neam. Câteva „lecții de patriotism” pentru românii de ieri, de azi și de mâine

sale, a fost dispus să plătească totul pentru mai binele lui. Cine a fost acel om? Un avrigean care, asemenea înaintașului său, dascălul Gheorghe Lazăr, a purces spre lume ducând cu sine peste tot dorința și idealul său de român a cărui ființă cuprinde în ea toată istoria poporului în care s-a născut și a locului în care a văzut lumina zilei. Astfel încât, fără nicio reținere putem nota că, printre personalitățile care au avut o contribuție esențială la îndelungatul proces istoric, cultural și politic ce a dus, în cele din urmă, la recunoașterea unității neamului românesc se află și avrigeanul Vasile Stoica, cel care a aparținut, așa cum afirmă profesorul universitar Georghie Buzatu, „generației de aur a diplomației române din perioada delimitată de cele două Congrese Mondiale ale Păcii din 1919-1920 și 1946 și de Tratatul de Pace aferent din 1919-1923 și 1947”, deși a fost „îndeobște neglijat ori uitat” (în studiul „Diplomație și Propagandă”, publicat în deschiderea volumului lui Vasile Stoica, „Suferințele din Ardeal”, ediția a IV-a, Ed. Vicovia, 2008, p. 9).

Însă nu aș dori ca pentru a evoca personalitatea lui Vasile Stoica să apelez la biografii foarte minuțios alcătuite de cineva sau rămase pe undeva, ci, mai degrabă, aș dori să îl las chiar pe fiul ambasadorului Stoica, arhitectul Radu Basile Stoica (rezident permanent în Paris) să îi evoce amintirea, așa cum încă îi pălpăie ea în suflet, nefăcând altceva decât să redau cât mai fidel cuvintele pe care mi le-a transmis de-a lungul câtorva convorbiri telefonice pe care le-am purtat în urmă cu doi ani. Cu acea ocazie, Radu Basile Stoica îmi spunea: „Tatăl meu, ambasadorul Vasile Stoica, a fost un mare patriot transilvănean. El a redactat Proclamațiile către Țară și Armată date de regele Ferdinand cu ocazia intrării României în război în 1916. A participat la Conferințele de Pace după Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial, fiind rechemat în țară și «trimis extraordinar și ministru plenipotențiar în Olanda și Belgia». Calvarul tatălui meu începe cu violența asupra sa și a familiei sale (aceasta implicând confiscarea bunurilor și domiciliu obligatoriu pentru restul familiei, anchete inventate, etc.). A fost condamnat la moarte în contumacie, de Curtea Marțială austro-ungară de la Cluj, la data de 1 noiembrie 1917, pentru cartea «Suferințele din Ardeal» și trecerea Carpaților. Între 1948 și 1955 a fost închis pentru prima oară din ordinul comuniștilor ajunși la putere. Apoi, pentru a doua oară, în decembrie 1958, Tribunalul Militar București condamnându-l la 10 ani de închisoare corecțională pentru atitudine dușmănoasă față de țară. Așa se face că tatăl meu, îmi spunea Radu Basile Stoica, recunoscut în istorie că a luptat toată viața pentru România, moare în condiții inexplicabile (asasinat, de fapt) la data de 27 iulie 1959 în închisoarea de la Jilava. După moartea sa în închisoarea Jilava am descoperit cu dificultate mormântul său în incinta cimitirului comunei Jilava și, după câțiva ani, am reușit să-l reînțezesc împreună cu mama mea, Paula Stoica, la Avrig, acolo unde odihnesc și bunii și străbunii mei”. Fără îndoială că, în urma unor mărturii ca cea pe care tocmai am redat-o în cele de mai sus, impresia puternică ne determină să exclamăm: Doamne, ce oameni mari! Ce patrioți adevărați! Cum au știut și, mai ales, cum au putut ei să meargă până la capăt fără să precupețească vreun efort atunci când au vrut cu adevărat ceva, nu pentru ei, ci pentru țara și pentru neamul lor.

Iar, pentru a rămâne fideli titlului ales acestor rânduri și pentru ca impresia și emoțiile noastre să persiste un timp mai îndelungat, vom adăuga la cele spuse până aici câteva cuvinte din cele cu care Vasile Stoica încerca să își conștientizeze și să-și motiveze semenii – la fel ca și pe românii de ieri, de azi și de mâine – pentru ca, asemeni

lui, și noi și ei să facem totul ca țara noastră, România, să rămână întreagă peste veacuri. „Pentru neamul românesc, scria Vasile Stoica în cartea sa «Suferințele din Ardeal», singura putere îndrumătoare trebuie să fie nu sfaturile unora și altora, ci propriul său ideal de reîntregire” („Suferințele din Ardeal”, ediția a IV-a, Ed. Vicovia, 2008, p. 30). Și, chiar dacă, așa cum afirma în continuare ambasadorul Stoica, noi, românii, „am fost întotdeauna supuși, liniștiți, blânzi, adeseori de o blândețe vecină cu lașitatea, încât vecinii noștri au tălmăcit drept slăbiciune această fire potolită și și-au îngăduit față de noi toate prigonirile și toate jafurile care puteau servi interesele lor (...) sprijinul cel mai puternic împotriva vrăjmașului era unitatea de care poate nu ne dădeam seama, dar care era neclintită între toți care vorbeam aceeași limbă” (*Ibidem*, p. 36-37).

Orice posibil viitor al României ține de unitatea pe care va reuși sau nu să și-o păstreze neamul românesc. Temeiul acestei unități de neam despre care vorbea Vasile Stoica nu este un ideal străin propus de cineva anume, nici ceva inventat sau proiectat, ci ține de însăși ființa neamului nostru. Iar Biserica Ortodoxă a avut un rol bine definit în păstrarea acestei unități. Mai precis, Biserica a fost cea care a menținut vie peste veacuri această unitate. De aceea, diplomatul avrigean susținea cu convingere că „această unitate în care vedem noi garanta viitorului nostru, există din cele mai vechi timpuri (...) Eram un trup din cele mai vechi timpuri și conștiința acestei unități n-a dispărut niciodată. Legăturile bisericești între Ardeal și Principatele Române au fost arterele prin care se scurgea dintr-o parte într-alta duhul unitar și cugețarea națională. Din Principate venea la noi, în Ardeal, preoțimea superioară ocrotită de Ștefan cel Mare, de Petru Rareș, de Radu de la Afumați, de Pătrașcu Vodă, de Mihaiu Viteazul, din Principate veneau îndrumările de stăruință în datinile străbune, tot de aici nădejile în vremuri mai bune și îndemnul de apărare îndărătnică (...) De unitatea aceasta ne dăm seama tot atât de bine la Iași ori la București ca și la Brașov ori Alba-Iulia. Era ceva ce exista, era o realitate nebănuită, care pentru noi începea să fie o realitate conștientă, era o tradiție, care de aici încolo formează unul din elementele vieții culturii românești” (*Ibidem*, p. 37).

Încurajați de afirmațiile anterioare, ne place să credem că – în aceste vremuri în care unitatea neamului nostru pare destul de fragilă – vom reuși, totuși, să ne achităm și noi, cei de azi, de datoriile pe care le avem față de înaintași și față de neamul românesc și vom transmite mai departe această tradiție a unității despre care vorbea Vasile Stoica. Ce avem de făcut? În *Prefața „Suferințelor din Ardeal”*, la data de 1 noiembrie 1917, pe când se afla în Washington D.C., Vasile Stoica scria următoarele: „Datoria noastră a tuturor în aceste zile fără seamăn în istoria omenirii este, să punem la îndemâna celor ce se luptă pentru dezrobirea noastră toate puterile de care dispunem. Din jertfele avutului și sângelui nostru va răsări un neam românesc liber, o Românie puternică, ale cărei hotare, de la apele Nistrului până la pusele Tisei, vor cuprinde pe cei ce vorbesc dulcea limbă românească” (*Ibidem*, p. 8).

Ce-am mai putea adăuga la aceste cuvinte? Nimic. Doar fapte. Iar, din punct de vedere personal și subiectiv, o constatare. Aceea că, din când în când, la vremuri însemnate din istoria neamului românesc, Avrigul a știut să dea Țării oamenii de care ea a avut nevoie. Noi, cei care am avut privilegiul de a ne naște în acest loc, nu putem face decât să ne întrebăm dacă vom ajunge vreodată cu adevărat să le merităm jertfa.

Pr. Vasile GAFTON

Centenarul Marii Uniri ne-a surprins așa cum suntem noi în cea mai mare parte a timpului, adică români. Adică, cum? Adică, mereu nemulțumiți de noi, de țară, de cei care ne conduc, lipsiți de unele sau de altele, fără mentori care să ne arate „cum se face”, fără modele de la care să învățăm cum ar trebui să fim și așa mai departe. Dincolo de toate acestea, merită tot efortul ca, măcar din o sută în o sută de ani, amintirile noastre să evoce personalitățile providențiale care au acționat în istorie, creând condițiile propice păstrării unității și propășirii noastre ca neam. Pentru a vedea limpede pentru ce vrem să trăim, noi, cei de azi, și, mai ales, pentru ce erau gata să moară cei de atunci. Ce bine ar fi însă dacă dincolo de amintiri și evocări am reuși să și învățăm ceva de la aceste personalități care au avut un rol covârșitor în trecutul nostru. Bunăoară, ar fi bine să învățăm măcar acum, după un veac, cum au făcut, ce au avut ei și de ce au avut nevoie pentru a construi o țară care să rămână, să dureze peste veacuri.

Spun aceste cuvinte deoarece trăim vremuri în care ni se oferă un trai facil din foarte multe puncte de vedere. Vremuri în care lucrurile de care avem nevoie, lucrurile de care ne folosim, sunt ieftine, foarte ieftine. Toate au un preț. Dar, azi, prețul lucrurilor – oricare ar fi el – în loc să confere sau să exprime valoare, dimpotrivă, scade însemnătatea lucrurilor și, astfel, lucrurile vor ajunge în cele din urmă să zacă aruncate, uitate undeva. De ce? Pentru simplul fapt că ele sunt încă de la început inutile pentru oamenii de azi.

Însă există și lucruri mari, lucruri cu adevărat valoroase. Încă mai există. Și valoarea acestor lucruri, indiferent de vremuri și de oameni, rămâne. Nu este afectată de timp și de timpuri. Este vorba despre acele lucruri care se plătesc în oameni. În vieți. În vieți de oameni mari. Prețul acestor lucruri este suprem. Este jertfa. Ba, chiar mai mult decât atât, uneori se întâmplă să plătească acest preț suprem și urmașii celor care s-au jertfit. Chiar și după mult timp. Chiar și după 100 de ani. De ce? Pentru că noi să putem sărbători. Ca noi să ne putem bucura. Pentru că, noi, să putem fi noi înșine, așa cum și ei au fost. Însă, fără să trebuiască să plătim prețul suprem. Fără să trebuiască să jertfim nimic.

Așa încât, ceea ce vreau să vă relatez azi este o poveste. Una tragică, din păcate, așa cum sunt multe povești din istoria noastră, a românilor. O poveste despre un om care a avut vise, idealuri legate de binele și propășirea țării sale și a neamului său. Povestea unui om care, pentru că a înțeles zbuciumul neamului românesc de-a lungul istoriei

PERSPECTIVĂ ASUPRA ABORDĂRILOR CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI FAȚĂ DE FAMILIA TRADIȚIONALĂ DE-A LUNGUL TIMPULUI

De la începuturile sale, Curtea a primit numeroase sesizări care vizau aspecte legate de orientarea sexuală a petenților, dar majoritatea au fost declarate inadmisibile [P. Johnson, *Homosexuality and the European Court of Human Rights*, Routledge Publishing, 2013, p. 69 și urm.]. Această perioadă a creionat, totodată, maniera în care Curtea a abordat cazurile prin care i se cerea să redreseze situațiile în care statele erau acuzate că interferează cu viața persoanelor care aparțineau minorităților sexuale. Primul caz ce vizează acest aspect este identificat ca fiind *W.B. c. Republicii Federale a Germaniei* [Ibidem, p. 24], din 1955. În această speță este de remarcat faptul că, deși a fost invocată încălcarea articolelor 2, 8, 14, 17 și 18 ale Convenției, a fost constatată doar încălcarea art. 8, decizia bazându-se pe încălcarea dreptului la viață privată, astfel fiind indicată calea de urmat pentru eventuale cazuri viitoare.

În 1977 a fost declarată pentru prima dată admisibilă o aplicație adresată Curții împotriva legilor LGBT în cauza *X c. Marii Britanii* (cererea nr. 7215/75). Deși această cauză a fost interpretată ca un progres, decizia Comisiei nu a fost una marcantă, din cauza tranziției Curții de la faza formativă spre cea judiciară. Mai bine zis, Curtea era preocupată cu asigurarea legitimității sale, lăsând la o parte, după opinia unora, o pronunțare tranșantă în chestiunea drepturilor unei minorități sexuale pentru a nu-și submina legitimitatea [V.J. Marzano, „Oliari and the European Court of Human Rights: Where the Court Failed”, în *Pace International Law Review*, nr. 241, 2017, p. 250]. Începutul drumului pentru Curte în direcția unor decizii, precum cele care ne interesează pe noi azi și care fac obiectul prezentelor studii, a fost marcat de decizia Marii Camere din cauza *Dudgeon c. Regatului Unit* (cererea nr. 7525/76, hotărârea din 22 octombrie 1981). Curtea a decis că legea anti-sodomie (abrogată în 2017) încalcă dreptul la viață privată a unei persoane homosexuale. Decizia marchează două lucruri care trebuie avute în vedere: pe de o parte, o interpretare largă a termenului „viață privată”, prin care cetățenii din comunitățile LGBT sunt practic încurajați să caute o „îndreptare” la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, și, pe de altă parte, Curtea definește homosexualitatea ca fiind o manifestare privată a personalității umane [Hotărârea *Dudgeon c. Regatului Unit*, par. 60]. Paul Johnson este de părere că „instanța europeană a stabilit definiția ontologică a homosexualității și aceasta continuă să servească drept bază a viziunii Curții față de această chestiune. Deosebit de importantă în recunoașterea Curții potrivit căreia incriminarea actelor homosexuale constituie o încălcare a art. 8 a fost, de fapt, ideea că circumstanțele personale ale reclamantului și tendințele sale îl predispun la anumite acte sexuale. În acest fel, admiterea naturii congenitale a orientării sexuale a reprezentat temeiul acceptării statutului său de victimă a legii penale” [P. Johnson, *op. cit.*, p. 50].

În 1986, Curtea s-a pronunțat în cauza *Rees c. Regatului Unit*, în care a statuat că dreptul la căsătorie, prevăzut de art. 12, presupune și un aspect biologic, care nu poate fi aplicat în cazul în care unul dintre soți a suferit o operație de schimbare de sex, în urma căreia să fi rezultat o relație heterosexuală (conform deciziei, dreptul la căsătorie se referă la căsătoria tradițională între persoane de sex biologic diferit). Curtea a menținut această linie de orientare, dar a înfățișat și o perspectivă asupra a ceea ce va oferi posibilitatea de redeschidere a problemei, așa cum s-a demonstrat în *Cossey c. Regatului Unit* în anul 1990. Într-adevăr, în această speță se arată că evoluțiile din ultimii ani nu pot duce la abandonarea conceptului tradițional de căsătorie. 12 ani după această decizie, Marea Cameră a susținut, în cauza *Christine Goodwin c. Regatului Unit*, că evoluțiile internaționale au mers suficient în direcția recunoașterii unui statut legal pentru indivizii transgender în vederea recunoașterii legale a propriului lor gen putând fi, astfel, cerută înlăturarea aspectului biologic de gen din cadrul interpretării art. 12. Cauza invocată mai sus a reprezentat un pas înainte în lărgirea spectrului pentru „un progres subsecvent”. Astfel, Marea Cameră a arătat că art. 12 este

singurul care identifică bărbatul și femeia ca gen și că nu mai poate fi asumat ca acești termeni să fie înțeleși ca referindu-se la determinarea de gen din perspectivă pur biologică [Hotărârea *Christine Goodwin c. Regatului Unit*, par. 100]. Această argumentare este bazată pe schimbările sociale majore în ceea ce privește instituția căsătoriei, precum și pe schimbările dramatice survenite în urma evoluției medicinei și științei în domeniul transsexualității. Așadar, Curtea a reinterpretat art. 12 în lumina înțelegerii contemporane de atunci a genului.

Curtea a continuat progresul său în interpretarea vieții de familie. Astfel, art. 8 al Convenției enumeră două drepturi importante: dreptul la viață privată și dreptul la viață de familie. Prin urmare, art. 8 a rămas o cale sigură de atacare a legilor anti-LGBT. Curtea a perceput viața de familie ca fiind în legătură și cu cuplurile de același sex în 1983, când nu a admis o cerere din cauza aspectului biologic amintit în art. 12 și pentru că nu a apărut niciun consens între state în ceea ce privește reiterarea acestei definiții. În cauza *Mata Estevez c. Spaniei*, reclamantul locuia și avea aceeași viață privată cu partenerul său de mulți ani, dar Curtea a refuzat să accepte relația lor ca intrând în sfera dreptului de familie prevăzut de art. 8. Dar prin menționarea faptului că art. 8 coroborat cu art. 14 poate duce la interpretarea în direcția discriminării arăta dorința Curții de a extinde viața de familie și pentru cuplurile formate din persoane de același sex.

La doi ani după *Mata Estevez*, Curtea a mers exact în direcția menționată mai sus în cauza *Karner c. Austriei*, în care statul austriac era reclamat că nu a acordat dreptul partenerului necăsătorit de a moșteni o locuință, acest lucru nefiind posibil pentru parteneri de același sex. Prima Cameră a văzut aceasta ca o încălcare a art. 8, coroborat cu art. 14, pentru că Austria nu avea o prevedere prin care să fie evitată discriminarea împotriva cuplurilor de același sex în materie succesorală. O decizie asemănătoare a fost înregistrată și în cauza *Kozak c. Poloniei*, când s-a arătat că excluderea partenerilor de același sex de la dreptul de succesiune în cazul unei coabitări maritale *de facto* este discriminatorie.

În hotărârea *Schalk și Kopf c. Austriei* din 2010 s-ar putea crede că instanța a pregătit, de fapt, calea spre recunoașterea căsătoriilor între persoane de același sex. Este de reținut faptul potrivit căruia Curtea a acceptat aplicarea art. 12 al Convenției în ciuda faptului că reclamantii nu erau bărbat și femeie, aceasta în contextul în care prevederile art. 12 al Convenției [Art. 12 – Dreptul la căsătorie: *Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept*] ar putea fi interpretate în această direcție și, astfel, să nu excludă căsătoria între doi bărbați și două femei (par. 54-55).

Căsătoria cuplurilor formate din persoane de același sex nu este un drept prevăzut de Convenție, așa cum am arătat deja în prima parte a materialului, drept care să poată fi fundamentat pe art. 12.

În 21 de state din Uniunea Europeană se permite uniunea civilă, în 12 state se permite căsătoria între persoane de același sex, iar tendința este în creștere în ceea ce privește numărul de state.

Preferințele sexuale țin de viața privată și intimă a persoanelor și ele nu pot constitui temei pentru niciun fel de defavorizare.

Recunoașterea parteneriatelor civile, a uniunilor civile sau a căsătoriilor reprezintă doar un pas (fiecare cu importanța lui) în obținerea ulterioară a tuturor drepturilor care decurg din statutul marital rezultat din căsătorie.

A legaliza o formă alternativă la căsătorie înseamnă tocmai a discrimina căsătoria și persoanele care optează pentru aceasta, considerând-o insuficientă pentru satisfacerea trebuințelor umane, biologice, psihice sau sociale; înseamnă, de fapt, a încuraja renunțarea la căsătorie sau a descuraja căsătoria în beneficiul relațiilor temporare, provizorii.

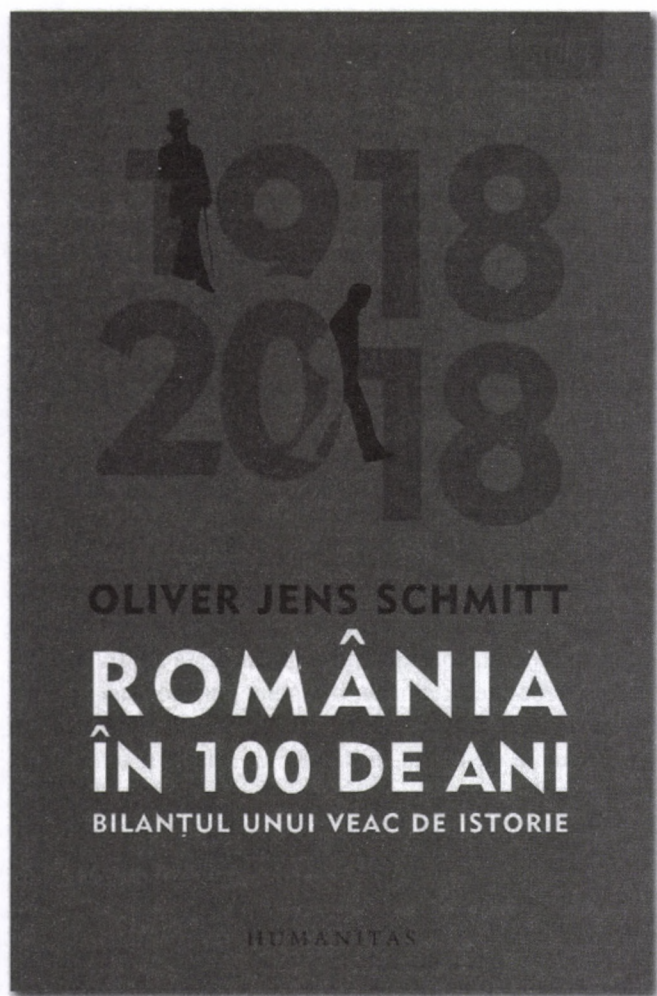
Mentținerea, încă, a căsătoriei ca opțiune de viață pentru majoritatea populației românești arată inexistența unei nevoi sociale la care un proiect legislativ referitor la parteneriatul civil ar putea să răspundă.

Odată recunoscut parteneriatul civil, va veni și problema legată de drepturi și obligații ce decurg din căsătorie și parteneriatul civil. În hotărârea *Schalk și Kopf c. Austriei*, Curtea susține că, „cu toate că reclamantii par să invoce că, dacă statul decide să ofere cuplurilor de același sex modalități alternative de recunoaștere, el este obligat să confere acestora un statut, chiar dacă cu o altă denumire, care să corespundă căsătoriei din toate punctele de vedere. Curtea nu este convinsă de acest argument. Ea consideră că, dimpotrivă, statele beneficiază de o anumită marjă de apreciere în privința statutului exact conferit de modalitățile alternative de recunoaștere” (par. 108), dar această diferență de drepturi trebuie să reflecte diferența de scop dintre căsătorie și parteneriatul civil, prima dintre aceste diferențe fiind tocmai întemeierea unei familii.

Dezvoltarea legislației privind parteneriatul civil indică o acceptare oarecare la nivel social, dar mai mult ea reflectă o modificare de atitudine a societății, care, în detrimentul naturii instituționale și stabilității pe care le are căsătoria, tinde să încline spre o uniune contractuală și mai ușor de revocat. Este expresia unei societăți în care familia nu mai reprezintă grupul social primar, natural, fundamental al societății (așa cum este definită în art. 16 par. 3 al Declarației Universale a Drepturilor Omului) sau celula de bază a societății, ci accentul se pune pe individ. Impactul pe care parteneriatul civil îl poate avea asupra societății, chiar dacă el este permis și numai cuplurilor formate din bărbat și femeie, este la fel de important ca și atunci când el ar fi permis oricui dorește să uzeze de el. Pericolul rezidă în acceptarea de către societate a unui mod de parteneriat casant, care nu este orientat spre fundamentarea unei familii și asumarea acestei responsabilități, cu tot ceea ce presupune ea.

Pr. Lect. Dr. Emanuel TĂVALĂ

Avem noi, românii, vorba asta că „istoria se repetă”, pe care nu de puține ori o folosim în contexte cu totul nepotrivite. Cel puțin în ceea ce privește *nația română*, istoria nu este neapărat repetitivă. De aici înainte, aș începe o discuție nu numai despre contexte și cazurile cu totul nefericite în care ne trezim a vorbi în citate și proverbe, dar, cu atât mai mult, despre felul agramat, lipsit de orice logică a frazei și a frazării, în care parcă ne simțim – a mi se ierta! – precum porcul în noroi, hai să îi zic mai frumos, precum peștele în (ce) apă (își dorește). Cu toate astea, mă opresc doar la a atrage atenția că a vorbi mult și prost, a vorbi fără a avea habar de limba în care transmiți, a cita fără a citi și a copia au devenit obiceiuri periculoase și ale confrăților noștri. Mai mult decât atât, o crasă necunoaștere a istoriei și un dezinteres total față de izvoare și față de cărțile care ne-ar mai aduce măcar o vagă idee asupra realității în care trăim fac ca discursul naționalist și populist să ajungă la putere în an centenar. Nu fac aceste remarcă decât cu tristețea celui care afirmă în fiecare Sfântă Liturghie că „ai venit în lume să îi mântuiești pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu”.

Astăzi am ales să vă aduc la cunoștință (dacă nu știți deja) apariția unei cărți de eseu istoric pe care o consider importantă, mai ales în an centenar. Este vorba despre *România în 100 de ani. Bilanțul unui veac de istorie*, de la Humanitas, 2018. Autorul ei, Oliver Jens Schmitt, elvețian, este profesor de istorie sud-est europeană la Universitatea din Viena, specializat în fascismul din Europa de Est, cu accent pe România, societatea și politica în Imperiul Otoman târziu, evoluțiile socio-culturale în spațiul albanez (cu o extraordinară monografie, *Skanderbeg: Noul Alexandru din Balcani* – trad. rom., 2014) și alte teme privind această parte a Europei. De reținut este și biografia tradusă la Humanitas, *Corneliu Zelea Codreanu: Ascensiunea și decăderea „Căpitanului”* (2017).

Cartea de față are două părți, o prezentare – care dă și titlul redat mai sus – despre România în intervalul 1918-2018 (urmare a unei conferințe susținute la Ateneul Român, revizuită și adăugită), apoi un dialog între istoricul elvețian și Marian Voicu, moderator și producător în televiziune și radio. Aș spune că eseu istoric din prima parte a cărții este completat de acest dialog, urmărindu-se chiar lămurirea unor posibile probleme de înțelegere apărute la ascultarea sau lecturarea celui dintâi.

În pofida imaginii cumva eronate și induse de o media dornică de a defăima (cumva de înțeles acest exercițiu în condițiile în care aceste metode, ale unor structuri ale presei dedicate sistemului, sunt clar înfierate în eseu

„Centenar fericit!” sau cum își aduce aminte românul istoria

cronică de carte

despre care vorbim), Oliver Jens Schmitt îmi pare un cercetător care nu numai că își vede de treabă și consultă un aparat bibliografic demn de apreciat, deci nici pe departe *dușmanul* poporului și, în special, al Bisericii, așa cum se dorește să fim influențați în urma unor articole publicate de autor în Austria, ci chiar mai mult, dovedește pasiune față de subiectul cercetării sale, ferindu-se cu succes de pericolul asupra căruia ni se atrage atenția tuturor celor care facem astfel de studii, și anume: îndrăgostirea de tema cercetării. În ceea ce privește viziunea sa asupra celor o sută de ani de Românie Mare, cred că evidențiază corect perioadele de progres și declin, încercările de coagulare și de centralizare, dar și pe cele de federalizare și autonomizare regională, momentele de dictatură dură și cele de relativă relaxare. El pune accent pe câțiva ani importanți: 1918, desigur, apoi 1928, 1938, 1940, 1941-1944, perioada 1947-1964, 1968, deceniul aspru 1980, și, bineînțeles, evoluția *democrației* românești de după 1989, perioada 1990-2018. Mi se pare de bun augur și importantă pentru noi contextualizarea internațională pe care o face, diversele comparații cu Iugoslavia, cu Cehoslovacia, dar și cu Polonia sau chiar Ungaria. În ceea ce privește situația din țară, nu ne putem dezice de existența

îndelungată în sfera de influență a rămășițelor marilor imperii, nici de apartenența la *blocul comunist*, însă nu putem nega nici faptul că, după cum spune autorul, abia în comunism s-a realizat o ștergere programatică a identităților regionale, s-a reușit omogenizarea *aluatului românesc* și uniformizarea etnică, toate ducând la crearea unei noi identități, de data aceasta chiar națională, de la care s-a pornit în postcomunismul de după 1989. Aceasta nu înseamnă că nu este apreciată lupta de afirmare a principiilor democratice din anumite momente ale perioadei interbelice, că nu sunt evidențiate figuri istorice, precum cea a lui Iuliu Maniu și a Partidului Țărănesc din anii 1928, însă legat de imaginea unei Românie ideale în interbelic suntem sfătuiți să ne detașăm și să luăm totul *cum grano salis*. Interesantă mi se pare abordarea lui Schmitt în ceea ce privește regimurile internaționale care au ajuns și la noi, cum ar fi fascismul sau comunismul, despre care spune că nu ar fi reușit să reziste dacă nu ar fi fost *adoptate și dezvoltate* din interior. La fel mi se pare demnă de luat în seamă și de studiat viziunea sa asupra mișcării legionare.

În încheiere, sper că v-am făcut curioși și vreau să cred că privirea aceasta detașată a unui cercetător străin pasionat de istoria țării noastre merită măcar luată în calcul.

[Oliver Jens Schmitt, *România în 100 de ani. Bilanțul unui veac de istorie*, Humanitas, București, 2018, 134 p.]

Pr. Prof. Dr. Daniel PUIA-DUMITRESCU

Problema morții la Arthur Schopenhauer

Prin Schopenhauer intră în conștiința europeană conceptul de extincție care va constitui fundamentul însuși al nihilismului. Acest „dor” de extincție, străin culturii eline și creștinismului este un termen oriental care intervine în drama metafizică a Occidentului.

Problema lipsei de sens a Voinței [Schopenhauer preia de la Kant distincția între *numen* și *fenomen*, în sensul în care va reconsidera Kant această dualitate în *Critica rațiunii practice*. Schopenhauer va susține și el că voința este lucrul în sine, însă va înțelege voința în alți termeni decât cei kantieni. Dacă pentru Kant voința însemna libertatea însăși care-și dă sieși legi sub forma imperativelor categorice, pentru Schopenhauer voința va reprezenta o formă irațională, oarbă, lipsită de inteligentă, obscură, vicleană], problema nonlibertății electivă, a suferinței, a extincției, a sexualității, a femeii, a geniului, a muzicii și a morții sunt temele predilecte ale filosofiei schopenhaueriene.

În profunzimile voluptății sexuale se revelează, nu numai proiectul prin care o nouă individuație își caută drumul la lumină, ci și abisul care secondează și se disimulează în spatele voluptății, abis care relevă reversul vieții, prețul pe care aceasta trebuie să-l plătească în mod ciclic neființei, pentru a-și putea continua odiseea. Această formă de revelare a morții în interioritatea voluptății face prezent neantul în intimitatea însăși a cuplului. La structurile mai profunde spiritual și mai complexe psihologic, această revelare este ridicată la rangul conștiinței și metamorfozată într-o nostalgie a extincției.

La Schopenhauer, viața este absurdă prin esență, și nu prin accident. Departe de a fi un dar de sorginte divină, viața este o forță oarbă care se manifestă în indivizi, o formă de înlănțuire a libertății spiritului. Din acest motiv, filosoful german consideră că mai întâi trebuie să învingi voința de a exista, forța care te aduce la viață. Fără această victorie prealabilă, sinuciderea, de pildă, nu are, pentru Schopenhauer, valoarea unei eliberări, ea având totuși meritul de a pune în evidență contradicțiile imanente iraționalității voinței.

Sinucigasul are întotdeauna, la nivel inconștient, o atitudine pozitivă, afirmativă față de viață, chiar dacă acest gest nu rezolvă total ecuația ființei: „departe de a fi o negare a ființei, sinuciderea este un fenomen al afirmării puternice a voinței. Căci esența negării nu constă în faptul că detestăm suferințele, ci plăcerile vieții. Sinuciderea este voința de viață nesatisfăcută doar de condițiile în care ea a fost dată. De aceea omul nu renunță la voința de a trăi, ci numai la viață, din moment ce distruge fenomenul individual.” [Schopenhauer, *Lumea ca voință și reprezentare*, vol. I, traducere din limba germană și glosar de Radu Gabriel Pârnu, Editura Humanitas, București, 2012, p. 447].

Schopenhauer consideră că teama de moarte este independentă de orice demers cognitiv, în spatele ei ascunzându-se, de fapt, voința oarbă, irațională, care ne transformă în propriile ei instrumente de luptă împotriva neființei: „De aceea, în orice animal, teama de propria distrugere este înăscută, ca și grija pentru autoconservarea sa; deci ea, iar nu simpla evitare a durerii, este cea care se manifestă în prudența și neliniștea cu care animalul caută să se pună la adăpost atât pe sine, cât mai ales progenitura lui, în fața oricărui pericol potențial. De ce, oare, fuge, tremură și caută să se ascundă animalul? Fiindcă el este numai voința de a trăi, luată ca atare, dar a căzut pradă morții și ar dori să câștige timp. Tot așa este de la natură și omul” [Ibidem, vol. II, p. 492].

Dimpotrivă, spune Schopenhauer, o reflecție obiectivă asupra vieții ar acorda mai multă valoare inexistenței: „Dacă am bate în morminte și i-am întreba pe morți dacă ar dori să reînvie, ei ar scutura din cap” [Ibidem, p. 493].

Un simplu exercițiu de imaginație la timpul scurs înainte de propria noastră existență, segment temporar infinit sau cvasiinfinit pentru care nu manifestăm o frică,

(continuare în p. 9)

Lector Univ. Dr. Vasile CHIRA

Un pomelnic inedit al ctitorilor bisericii din Șchei

Continuăm să prezentăm pașii spre Marea Unire în baza documentelor adăpostite în Șcheii Brașovului la muzeul primei școli românești și Biserica Sf. Nicolae și ne vom referi la un pomelnic inedit al ctitorilor bisericii din Șchei, descoperit recent în arhiva istorică a muzeului [Ms. 40, Fond „Carte veche”. Descoperirea anunțată de Vasile Oltean, *Ce nu putu ști Nicolae Iorga*, în „Astra”, nr. 7, iulie 1985, p. 10], de existența căruia știa Nicolae Iorga, în baza unei singure file (copie), dar moartea sa neașteptată nu i-a îngăduit descoperirea lui [Nicolae Iorga, *O descoperire privitoare la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului*, în „Memoriile Secțiunii Istorice”, seria III, tom XXVI, mem. 1, p. 155, extras]. Manuscrisul eșalonează pe două coloane voievozii ctitori cu familiile lor, boierii moldoveni și munteni, dar și cărturarii locali (dascăli, preoți) și o parte din mirenii de până la 1665, când se scria documentul. Nu lipsește în înșiruirea cronologică a ctitorilor nici Mihai Viteazul, despre care Nicolae Iorga credea că nu figurează în pomelnicul din Șchei „aceasta fiind fără îndoială, nu pot să nu recunosc, dovada pentru calitatea sa de bastard” [Ibidem, p. 3]. Or, exact pe fila a doua (pe care Iorga n-o cunoștea, el văzuse doar o fotografie cu imaginea primei file) aflăm textul redat în limbă slavonă: „Pomeniște Doamne pe Io Mihail Voievod și pe doamna sa Stanca. Io Nicola și sora sa Florica”. Deci, alături de domn figurează și soția sa, fiul Nicolae Pătrașcu și sora Florica, cei care la 1602 (cu excepția voievodului asasinat) au semnat actul de danie a moșiei Micșunești, oferită bisericii în amintirea gloriosului lor soț și părinte „în prezența a mulți șcheai, mai mult de o sută de bărbați și muieri” [Candid Mușlea, *Biserica...*, vol. I, p. 92]. Era de neconceput ca Mihai Viteazul să nu apară în acest pomelnic, cu atât mai mult cu cât se știau legăturile acestuia cu protopopul Șcheian Mihai, care l-a întâmpinat la intrarea în Țara Bârsei și a făcut mai multe călătorii la curtea voievodului. Tradiția legăturilor lui Mihai Viteazul cu românii din Șchei este bine cunoscută [Vasile Oltean, *Moartea lui Mihai Viteazul la Torda*, Editura Ermetic, Brașov, 2001]. Alt catastif din Șchei consemnează și dania unui „stihar de zarpa verde cu sârmă la gură și la mâini de la doamna Stanca a lui Mihai Voievod” [Arhiva muzeului, Protocol I, p. 15].

În cronologia documentului, primul voievod pomenit este Neagoe Basarab, alături de doamna Despina și fiul lor Teodosie, ceea ce convinge că dania lui Neagoe Basarab s-a făcut după dispariția celorlalți fii. Cronica protopopului Vasile din Șchei consemnează delegația Șcheienilor care s-au dus la domnul muntean și „cu mare cinste și în numele și cu rugămintea lui Neagoe Recomie Basarab voievod în Țara Românească ... s-au terminat sfântul altar și hramul, împreună cu clopotnița cea veche” [Radu Tempea, *Istoria...*, p. 194]. Vechiul catastif al bisericii consemnează și o cădelniță mare de argint, aflată azi în expoziția muzeului.

Pomelnicul continuă cu Radu cel Mare al Țării Românești, Petru Cercel al Moldovei, Nicolae Pătrașcu alături de doamna Voica și fiica Maria, Petru cel Tânăr (fiul lui Mircea Ciobanul) de la care catastifele menționează mai multe danii (3 stihare de stambă, catifele mohorâtă și catifele verde, un procov de tetrapod cu 21 ciucuri de argint, 2 dverii ș.a.)

Urmează Alexandru Lăpușneanu al Moldovei, de la care s-a păstrat un impresionant Tetraevanghel miniat, lucrat la mănăstirea Râșca de Mateiaș Logofătul. La curtea acestui voievod poposea în repetate solii popa Dobre din Șchei.

Ca într-o cronică a unității naționale se succed în pomelnic voievozii din Muntenia și Moldova: Alexandru voievod, fiul lui Mihnea cel Rău, urmat de Petru Cercel, căruia cronică Șcheiană îi apreciază în mod deosebit contribuția ctitoricească la clădirea bisericii pentru că „a împodobit altarul în anul de la Hristos 1583 ... a ridicat tinda bisericii de piatră și au înfrumusețat altarul și bise-

rica cea veche cu toate chipurile sfinților și cu podoabe...” [Arhiva muzeului, *Catastif* 3, p. 177].

Un alt catastif confirmă chiar înmormântarea domniței Soltana, soția sa, în tinda cea mare a bisericii [Catastif 3, p. 177].

Era de așteptat, după ce sunt pomeniți Ștefăniță Vodă și fiul său, Radu, să fie așezat la loc de cinste Aron Vodă și doamna sa, Stanca, și fiul său, Bogdan voievod, despre care, în ciuda unei domnii scurte, cronică șcheiană consemna: „în zilele protopopului Mihai s-au sculat Aron Vodă de la Moldova de au mai ajutat sfânta biserică, de ce n-au putut isprăvi Petru Vodă (Cercel), Aron Vodă a isprăvit și s-au zugrăvit și au mai înălțat turnul în anul 1595” [Radu Tempea, op. cit., p. 59], iar vechile catastife consemnează numeroase danii ale acestui voievod: „un potir galbin cu muc... o sfită de zarpa roșie mare... o sfită pe verde cu flori de zarpa...”.

Până azi, grație unei împrejurări fericite, „a scăpat” hrisevul de danie de la Aron Vodă, pecetluit în 28 noiembrie 1594, care între altele dispunea: „Domnia Mea au binevoit cu a noastră bunăvoință, cu curată și luminoasă inimă... văzând într-un loc o sfântă biserică în suburbiul Brașovului, numit Șchei... nezidită și neisprăvită... am isprăvit și am împodobit-o ca să să numească și Domnia Mea cu a ctitor nou... așijderea... am făcut o dare de rând din an în an câte 12.000 aspri... și cine va fi domnitor din copiii noștri sau din neamul nostru sau pe oricine l-ar alege Dumnezeu să fie domnitor în țara noastră a Moldovei, acela să nu strice dania noastră și așezământul, să facă și el dare...” [Arhiva muzeului, *Fond Documente*, doc. 1/1595, publicat de Sterie Stinghe, *Istoria beserecei...*, p. 173-175].

Într-adevăr, gestul lui Aron Vodă avea să fie de bun augur și, ca dovadă, voievozii care i-au urmat la tron au respectat mesajul său. Cele peste 80 de hriseve din arhiva muzeului, precum și mărturiile din catastifele vechi ale bisericii sunt o confirmare a acestui adevăr. Domnitorii sunt consemnați în continuare atât în documente (în special hriseve), cât și în pomelnic, și din rândul acestora amintim pe Radu Șerban, fostul paharnic al lui Mihai Viteazul, adus la Brașov de două ori de protopopul șcheian Mihai pentru a rezolva pretenția la tron a lui Moise Szekely, și a doua oară, pentru aceleași motive în conflictul judeului brașovean cu Gabriel Bathory. Amintim din protocol și pe Matei Basarab alături de doamna Elena, regăsiți și în catastifele de danie, dar și pe rivalul său, Vasile Lupu al Moldovei. Circumstanțele de spațiu nu ne permit un studiu exhaustiv al acestei teme, confirmate de protofoalele și catastifele din Șchei. Cert este că, alături de domni, în aceleași documente apar și boierii din Muntenia și Moldova, ceea ce confirmă relații deosebit de strânse, nu numai legate strict de biserică, ci și în context cultural și, mai ales, comercial-negustoresc.

Pr. Dr. Vasile OLTEAN

Problema morții la Arthur Schopenhauer

(urmăre din p. 8)

dovedește iraționalitatea și cecitatea atașamentului pentru viață. Prin urmare, dacă nu regretăm infinitul dinaintea venirii noastre în lume, de ce am regreta infinitul/timpul care va urma morții noastre, atâta vreme cât între ele nu există nicio diferență? Ce mare nenorocire este dacă pierdem ceva a cărei lipsă, în absența conștiinței, nu vom avea posibilitatea logică să o simțim?

Răspunsul lui Schopenhauer la aceste întrebări este invariabil același: avem de-a face cu voința de a trăi, care nu are în fond niciun scop.

Pe de altă parte, moartea este și ea un soi de iluzie, pentru că ea nu distruge principiul care a generat viața: „Cu atât mai puțin ne putem gândi deci să considerăm că încetarea vieții înseamnă distrugerea principiului vital, iar moartea, dispariția totală a omului. Fiindcă brațul puternic care a încordat acum trei mii de ani arcul lui Ulise nu mai există, niciun intelect reflexiv și bine organizat nu va socoti că este complet distrusă forța care a acționat atât de energic în brațul acela; dar meditănd mai departe, nici nu va admite că forța ce întinde azi arcul a început să existe abia odată cu acest braț. Mai degrabă, se impune ideea că forța, care anterior a pus în mișcare o viață ce s-a scurs deja, este aceeași forță care acționează în viața ce înflorește acum” [Ibidem, p. 499].

Ca reflexie a lucrului în sine, respectiv a voinței, materia din care e făcut omul are și ea o formă de eternitate; aceasta nu dispare odată cu moartea individuală, ci se metamorfozează în alte forme de existență: „În curând, această materie – care acum e praf și pulbere – se va cristaliza, dacă este cristalizată în apă; sau va străluci ca metal, ori va arunca scânteii electrice, iar cu ajutorul tensiunii galvanice ea va manifesta o forță care reduce pământul la metale, descompunând cele mai solide combinații; ba chiar va lua de la sine formă de plantă sau de animal și va crea din pântecul ei misterios acea viață a cărei pierdere vă îngrijorează atât de mult în marginea voastră. Oare nu înseamnă absolut nimic perpetuarea sub forma urei asemenea materii?” [Ibidem, p. 500]

În privința modului în care se raportează natura la moartea indivizilor, fie ei oameni sau animale, Schopenhauer este fidel ideilor din *Bhagavad Gita*. Natura nu este interesată de viața sau moartea, ființelor vii, de vreme ce le lasă pradă unui joc de hazard, fără să intervină atunci când viața acestora este pusă în pericol: „Priviți insecta întâlnită în drum: o mică și inconștientă schimbare de direcție a pasului vostru este decisivă pentru viața sau moartea ei. Uitați-vă la melcul de pădure, lipsit de orice posibilitate de a fugi, de a se apăra, de a păcăli și de a se ascunde: o pradă la dispariția oricui. Vedeți peștele care se joacă fără grijă în năvodul încă întins; broasca oprită de propria indolență din fuga care ar putea s-o salveze; pasărea care nu observă șoimul, ce planează deasupra ei; oile pe care lupul le ia la ochi și le măsoară din tufiș” [Ibidem, p. 502].

Dacă unei conștiințe neevoluate, nereflexive, insensibile metafizic, îi este greu să facă saltul de la particular la general, lăsându-se pradă tristeții și disperării în fața morții indivizilor, un om lucid, înzestrat cu simțul esențialului, este ferit de angoasa pe care o presupune realitatea thanatică: „În realitate, numai mințile mărunte, mărginite sunt cele ce se tem foarte serios de moarte, socotind că ea le distruge; dar astfel de spaime rămân încă foarte departe de cei care au avantajul unei capacități incontestabile” [Ibidem, p. 504].

După milenii de moarte și descompunere materia este întreagă, speciile sunt aceleași, indivizii jubiland, de la insectă la om, de parcă ei ar fi primele și ultimele exemple. Există, fără îndoială în această lume o formă de eternitate, pe care Schopenhauer o numește „nemurire temporală”.

(continuare în p. 10)

Problema morții la Arthur Schopenhauer

(urmăre din p. 9)

Cu toate că timpul, această limită a intelectului uman, ne oferă iluzia că este fragmentat în categorii diferite, respectiv trecut, prezent și viitor, existența are un caracter de simultaneitate: „Există un singur prezent care este întotdeauna, pentru că el este unica formă a existenței reale. Trebuie să ajungem să înțelegem că trecutul în sine nu este diferit de prezent, ci numai în aprehensiunea noastră care are drept formă trupul, singurul datorită căruia prezentul apare diferit de trecut. În sprijinul acestui punct de vedere, să ne imaginăm că toate întâmplările și scenele din viață, bune și rele, fericite și nefericite, plăcute și înspăimântătoare, așa cum ni s-au înfățișat ele succesiv, alternând cât se poate de variat în decursul timpului și în locuri diverse – există dintr-o dată, simultan și de-a pururi, într-un *nunc stans*, în vreme ce doar aparent sunt când unele când altele” [Ibidem, vezi nota de la p. 508].

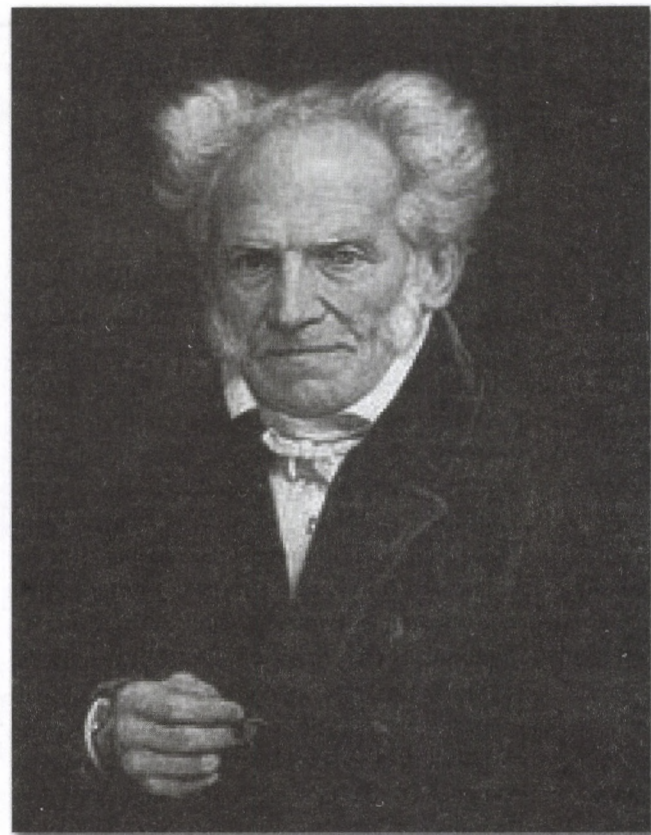
În continuitate cu teoria ideilor a lui Platon, Schopenhauer afirmă că adevărata realitate se referă doar la formele durabile ale ființelor și lucrurilor, deci la idei, indivizii fiind simple apariții și dispariții de pe iluzoria scenă a realului: „Așa cum stropii de apă împrăștiată de o cascadă spumegândă se schimbă cu iuțeala fulgerului, în vreme ce curcubeul, format pe suportul lor, rămâne într-o calmă imobilitate, fără a fi afectat în vreun fel de acea variație neostoită, tot astfel, fiecare idee, adică fiecare specie de viețuitoare rămâne total neatinsă de schimbarea continuă a indivizilor ei” [Ibidem, p. 512].

La un nivel mai adânc, moartea individului este o pură iluzie; nu lumea supraviețuiește eului, ci eul supraviețuiește

lumii prin specie, în voința de a trăi, care-l conține ca alt eu, gata să ia lumea de la început. Voința de a trăi, echivalată de Schopenhauer cu *lucrul în sine*, este întreagă în fiecare individ, ca de altfel și în specie. Prin urmare, voința de a trăi rămâne neatinsă de încetarea conștiinței: „Când un individ simte însă teama de moarte, asistăm de fapt la un spectacol ciudat, care trezește chiar un zâmbet ironic: stăpânul lumii care cuprinde totul cu ființa s-a, singurul datorită căruia tot ce există are o existență proprie, este deznădăjduit și se teme că piere, că se prăbușește în abisul neantului etern; or, în realitate, totul este plin de el și nu există niciun loc unde el să nu fi fost, nicio ființă în care să nu fi trăit; fiindcă nu existența îl susține pe el, ci el existența. Totuși, el este cel care disperă în individul afectat de spaima de moarte, înfrânt de iluzia produsă de acel principiu *individuationis* potrivit căruia existența sa este limitată la cea a ființei pe care să moară. Această iluzie ține de visul apăsător în care el s-a cufundat ca voința de a trăi” [Ibidem, p. 531].

Moartea este, pentru Schopenhauer, o pedeapsă a omului pentru greșeala de-aș fi imaginat că poate reduce realitatea la propriul lui eu, este eliberarea voinței de caracterul ei individual, condiție care e străină de esența intimă a ființei noastre. Această împăcare ontologică se traduce la nivel fenomenal prin pacea și seninătatea care pot fi citite pe chipurile morților.

Ca antidot împotriva fricii de moarte, Schopenhauer ne invită să luăm în considerare faptul că realitatea, ca voința de a trăi, ca lucru în sine, nu este individualizată. Cu alte cuvinte, *eul* meu nu este distinct de lume. Există o infinitate de euri cu care eul meu este contemporan, chiar dacă

acestea au trăit în trecut sau vor trăi în viitor, deoarece, din perspectiva realității, a *lucrului în sine*, timpul este o iluzie, ca de altfel și diversitatea egourilor.

Ideile lui Schopenhauer vor constitui baza unor reflecții eminesciene și cioraniene pe tema morții, a iubirii, a muzicii, a femeii și a geniului. Diferențele, nuanțările față de filosofia lui Schopenhauer țin de particularitățile temperamentale și stilistice ale celor doi mari gânditori români.

Spre surprinderea catolicilor, moartea lui Donatus Magnus nu a adus și lichidarea schismei, animozitatea fiind întreținută de letargia instalată în tabăra cecilienilor. Conducerea donatiștilor a fost preluată de doi lideri carismatici: Pontius, care se bucura de faima unui profet și taurmaturg și îl însoțise pe Donatus în exil, și Macrobius, care preluase conducerea dizidenților din Roma și își câștigase reputația de autoritate în învățătura Bisericii, fiind foarte apreciat de catolici până la îmbrățișarea cauzei donatiste. Tot acum, episcopii schismatici exilați l-au desemnat ca urmaș al lui Donatus în fruntea comunității din Cartagina pe Parmenian, un cleric originar din Spania sau Galia, fiind cu totul străin de situația comunităților africane.

Fragilul echilibru și inerția în care catolicii își desfășurau activitatea au fost curmate de dispoziția lui Iulian Apostatul, care în timpul scurtei sale domnii (361-363) a reactivat comunitățile schismatice din Imperiu, prin chemarea tuturor episcopilor din exil și repunerea lor în posesia bunurilor deținute anterior. La finele anului 361 sau începutul celui următor, episcopii donatiști Pontius, Rogatian și Cassian s-au adresat împăratului cerând permisiunea de a reveni și ei în Africa, iar Iulian le-a aprobat cererea, dispunând ca toate basilicile și edificiile care le-au aparținut dizidenților până la unirea forțată din 347/348 să le fie retrocedate (Optatus de Mileve, *Libri VII*, II, 16).

Fericitul Augustin amintește și el existența unui document în baza căruia s-au făcut aceste retrocedări ale

Donatismul și ispita puritanismului (VII) O neașteptată consolidare a donatismului

basilicilor în posesia donatiștilor. Ba chiar citează ultima prevedere a rescriptului imperial în tratatul său *Contra litteras Petilianii*:

„Vi se pare că este valabil și adevărat ceea ce Iulian a instituit zicând: «Și adaugă la grămada de rugăminți ale lui Rogatianus, Pontius, Cassianus și ale celorlați episcopi și chiar ale clericilor ca, abolind [măsurile] care au fost luate în mod greșit împotriva lor, toate să revină la starea lor anterioară»” (Augustin, *Contra litteras Petilianii*, CSEL 52, p. 142).

Un pretins edict dobândit în vremea lui Iulian Apostatul, pe care donatiștii îl invocau în susținerea cauzei lor, va fi menționat chiar și după o jumătate de veac, la 25 februarie 405, când augustul Honorius îi transmite prefectului Rufus Synesius Hadrianus o dispoziție care prevedea anularea lui:

„Vrem ca rescriptul pe care donatiștii afirmă că l-ar fi obținut de la Iulian, pe atunci împărat, să fie afișat înaintea [acestui] edict în locurile cele mai frecventate și să fie adăugată expunerea de acest fel, ca tuturor să le fie cunoscute atât statornicia stabilită a credinței catolice, cât și disperarea falsificată de reaua-credință a donatiștilor” (CTh. 16.5.37).

Reîntoarcerea episcopilor donatiști a fost sărbătorită de dizidenții africani care au organizat festivități triumfale – așa cum fusese primit în Alexandria și Sfântul Atanasie cel Mare la 21 octombrie 346 –, fiind întâmpinați ca niște eroi. Câțiva ani mai târziu, Sfântul Optatus de Mileve descria revenirea donatiștilor, cărora le reproșează că „ați venit turbați, ați venit violenți, smulgând mădularele Bisericii, subtili în înșelăciuni, sălbatici în măceluri” (Optatus de Mileve, *Libri VII*, II, 17).

Aproape instantaneu, Biserica africană a fost cuprinsă de o frenezie violentă care a străbătut întreaga Numidie și Mauritania. Clericii catolici au fost scoși din slujire și supuși

unei penitențe înjositoare și de multe ori brutale pentru a-și dobândi calitatea de „creștini”. Sfântul Optatus redă schimbarea dramatică a donatiștilor, care, după 14 ani de conviețuire pașnică, „dintr-odată din oi s-au prefăcut în vulpi, din credincioși în vicleni, din supuși în turbați” (Optatus de Mileve, *Libri VII*, VI, 8). Altarele considerate spurcate de cecilienii, au fost arse pentru a fi purificate prin foc, iar vasele liturgice au fost zdrobite și vândute prin târguri pentru a valorifica materialele prețioase. Aceste măsuri completau înlocuirea clerului catolic cu oameni devotați cauzei donatiste.

Nu au lipsit nici incidentele sângeroase care au avut loc cu precădere în zonele unde elementul cecilian era mai accentuat. Astfel a fost cazul năpustirii donatiștilor conduși de episcopii de Zabi și Flumen Piscensis asupra comunității din Castellum Lemellefense (Kherbet Zembia) din Mauretania Sitifensis, cu intenția de a captura basilica din localitate. Găsind biserica închisă, donatiștii s-au suit pe acoperiș și au făcut o gaură în el, prin care au aruncat cu bucăți de țiglă asupra catolicilor strânși în jurul altarului, ucigând astfel doi diaconi.

Îndreptându-se spre nord, donatiștii au atacat orașul de coastă Tipasa, fiind sprijiniți de această dată de trupele imperiale conduse de Athenius, *praeses* al Mauretania Caesariensis, ceea ce ilustrează cât de mult s-a schimbat situația în defavoarea catolicilor, de la urcarea pe tron a lui Iulian Apostatul.

Astfel, cu concursul autorității politice, schismaticii au declanșat o veritabilă *reconquista*, s-au dat la deja obișnuitele acte de violență, revenind la practica rebotezării celor ce îmbrățișau donatismul și la orbirea clericilor cecilienii prin turnarea în ochii acelora a unei soluții pe bază de var și oțet.

Principala consecință a reabilitării episcopilor donatiști a fost creșterea vrajbei dintre membrii celor două

(continuare în p. 11)

Asist. Dr. Dragoș BOICU

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Duminică, 2 septembrie. A oficiat Slujba Sfintei Liturghii în satul Recea din județul Brașov, Protopopiat Făgăraș II, la Biserica „Adormirea Maicii Domnului”.

Miercuri, 5 septembrie. A participat la sfințirea cantinei „Sfântul Stelian” a Arhiepiscopiei Sibiului, alături de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului.

Joi, 6 septembrie. A participat la Sibiu la festivitatea de deschidere a celei de-a V-a ediții a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși, eveniment important al Bisericii Ortodoxe Române la care au participat Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, precum și Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului.

Vineri, 7 septembrie. Preasfinția Sa a slujit în după-amiaza acestei zile slujba Sfântului Maslu, precum și Vecernia unită cu Litia la Mănăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

Sâmbătă, 8 septembrie. A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Făget, comuna Beclean, sat Boholț, din județul Brașov, în Biserica „Nașterii Maicii Domnului”.

Duminică, 9 septembrie. În Duminica dinaintea Înălțării Cinstitei Cruci a oficiat Slujba Sfintei Liturghii la Biserica „Sfânta Treime” din comuna Mărgineni, Protopopiatul Făgăraș.

Marti, 11 septembrie. Preasfinția Sa a întâmpinat, la Mănăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus, delegația Patriarhiei Alexandriei și a Întregii Africi aflată la Sibiu, care a participat la Întâlnirea Internațională a Tinerilor Ortodocși, și le-a oferit daruri din partea preoților din partea Protopopiatului Sibiu, la îndemnul și binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Laurențiu.

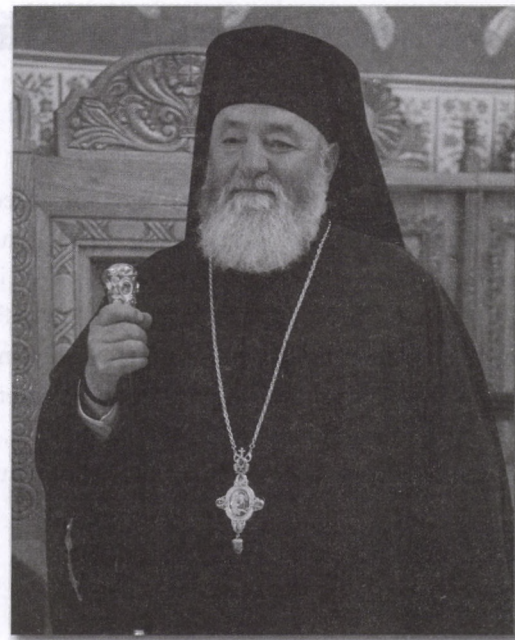
Joi, 13 septembrie. Prezent la Mănăstirea „Sfântul Gheorghe” din comuna Bunești, județul Brașov, a oficiat slujba de priveghere, cuprinzând Vecernia unită cu Litia și Utrenia.

Vineri, 14 septembrie. A oficiat Sfânta Liturghie la Altarul de Vară al Mănăstirii „Sfântul Gheorghe”, Bunești, având alături un sobor de preoți. După Sfânta Liturghie, împreună cu soborul de preoți și credincioșii veniți din zonă, a pornit în pelerinaj pe „Drumul Crucii”.

Duminică, 16 septembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în localitatea Tălmăcel, la biserica cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”.

Joi, 20 septembrie. A participat, în sala Tronului a Muzeului Țării Făgărașului „Valer Literat” (Făgăraș), la seara de cultură și spiritualitate „Dor de Dumnezeu”.

Vineri, 21 septembrie. A participat la Concertul extraordinar dedicat Centenarului Marii Uniri al Corului de Copii și Tineret „Symbol” al Patriarhiei Române.

Duminică, 23 septembrie. A oficiat Sfânta Liturghie în Sibiu-Cibin, la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” („dintre Brazi”).

Joi, 27 septembrie. A slujit, la Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Sibiu (Dima), slujba Vecerniei, urmată de cea a parastasului pentru părintele Aurel Răduleț, ctitorul acestui sfânt locaș.

Duminică, 30 septembrie. A oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

Ierod. Ciprian PĂSĂRICĂ

Donatismul și ispita puritanismului (VII)

(urmare din p. 10)

comunități, iar sacrilegiul și disprețul pentru identitatea spirituală a unei alte facțiuni creștine cu care împărtășea același tezaur dogmatic, liturgic și cultural au consfințit sfâșierea Bisericii și astfel donatiștii au împlinit cea mai arzătoare dorință a împăratului Iulian, care și-a dorit prăbușirea creștinismului din interior.

În aceste momente a devenit cât se poate de clară evoluția înregistrată de donatiști în materie de doctrină și convingeri. Este foarte adevărat că persecuția macariană (347-348) a avut rolul unui catalizator în degradarea relației dintre dizidenți și catolici, dar doar rescriptul lui Iulian a făcut vizibilă prăpastia care s-a adâncit între cele două facțiuni creștine, precum și între diferitele curente donatiste.

Cu acest prilej se conturează două direcții distincte, rivale, dar, în același timp, complementare, specifice donatismului din a doua jumătate a secolului al IV-lea. Prin urmare, dizidenții au încercat să fie percepuți fie ca Biserica martirilor, fie ca Biserica celor puri.

Încă de la începutul schismei, donatiștii i-au reproșat episcopului Mensurius și lui Cecilian înstrăinarea de fenomenul martiriului și necinstirea mucenicilor (mustrea făcută Lucillei pentru evlavia ei excesivă față de sfintele lor moaște), dar totuși această acuzație nu va fi formulată într-un mod articulat decât ceva mai târziu, invocată în pamfletele de la jumătatea veacului al IV-lea. Revendicarea denumirii de *ecclesia martyrum* a fost consecința firească a tendinței donatiștilor de a acorda o valoare deosebită mărturisirii credinței cu riscul pierderii vieții, o valență pe care circumcellionii au plasat-o în chiar centrul preocupărilor lor și a și condus la excese sau gesturi suicidale. Mai mult decât atât, cei uciși în confruntările cu forțele de ordine sau cei ce recurg la gesturi extreme sunt aproape de îndată cinstiți de comunitate ca mucenici, iar locul morții, respectiv cel al înmormântării devin rapid locuri de pelerinaj.

Pe de altă parte, Biserica celor puri a accentuat ca principală diferență care-i distingea pe donatiști de cecilienii curăția morală, nepătată de întinarea adusă Bisericii de

traditores, și propunea creștinilor o viață de sfințenie, neatinșă de asocierea cu acei creștini căzuți din credință, și, prin urmare, greșeala lui Mensurius, și apoi a lui Cecilian, consta strict în comuniunea cu unii *traditores*.

Deși atât martiriul, cât și puritatea morală erau indisolubil legate de concepția donatistă, totuși exista o tensiune între cele două perspective pe marginea originii, dar și a scopului ultim al mișcării, accentuând un element în detrimentul celuilalt.

De-a lungul istoriei grupării donatiste pot fi identificate mai multe semne ale acestei tensiuni, când indivizi sau facțiuni s-au îndreptat către una din extreme, evidențindu-se câțiva clerici care au rupt părți din comunități, cum au făcut, de pildă, Rogatus și Maximian, inițiatorii schismelor rogatiene și maximianiste, care au încercat să se detașeze de tovarășii lor donatiști deveniți „necurați”, îmbrățișând calea Bisericii celor puri. În extrema opusă s-au plasat circumcellionii care au dezvoltat o înclinație fanatică înspre martiraj.

Jesse A. Hoover încearcă să găsească resorturile și rațiunea ultimă care anima mișcarea donatistă, arătând că această tendință de a accentua puritatea morală a contribuit cel mai mult la dezvoltarea schismei și a fundamentării unei doctrine ecleziologice, refuzând categoric comuniunea cu ierarhia compromisă a trădătorilor care rezidau în Cartagina. Din acest motiv donatiștii se considerau membrii adevăratei Biserici Catolice, în vreme ce *traditores* erau slujitorii lui Antihrist.

Considerând că un creștin autentic „catolic” trebuie să respecte întru totul prescripțiile evanghelice și poruncile, membrii Bisericii celor puri au dus la extrem rigoarea, ceea ce îi făcea incompatibili cu restul donatiștilor. Fragmentările succesive ascund nevoia confirmării unui statut special pe care fiecare grupare în parte și-l revendică în baza unei pretense superiorități morale. Dar consolidarea acestei superiorități nu poate fi făcută decât printr-un antagonism mai mult sau mai puțin real, iar pasul următor l-a reprezentat identificarea unui opozant față de care să-și definească propriile convingeri. Prin urmare, identitatea

se definește prin recunoașterea unei necesități a alterității, dar nu prin acceptarea ei propriu-zisă, ci prin demonizarea sa. Diversitatea de opinie nu a fost niciodată idealul creștinismului, care a aspirat la uniformitate și unitate, uneori depersonalizantă, pentru a împlini idealul evanghelic de a deveni „o turmă și un păstor” (*In* 10, 16).

Dar, așa cum atrăgeam atenția la începutul acestui serial, nu alteritatea sau diversitatea de opinie ar fi o problemă, ci eccleziocrația, așa cum o definește Andrei Cornea, sau obsesia unui grup limitat sau a unei părți de a se identifica și de a se suprapune întregului, urmărind să devină *ecclesia* prin excelență, care unifică întreaga conștiință a umanității și își impune criteriile la toate nivelurile. Aceste ambiții de unitate absolută în interior și de dominație absolută în exterior denotă doar o superficială înțelegere a adevărilor scripturistice și o cruntă autosuficiență, ale cărei consecințe pe termen lung sunt distrugerea valorilor pe care „biserica” pretinde că le apără.

Ridicolul acestei situații avea să fie subliniat în preajma anului 370 odată cu alcătuirea tratatului polemic în șapte cărți al Sfântului Optatus de Mileve, care articulează poziția catolicilor, făcând și o investigație istorică, la care atașează o suită de documente constantiniene. Gândit mai ales ca o replică la lucrarea în cinci cărți a episcopului donatist Parmenian al Cartaginei (*Adversus ecclesiam traditorum*), textul Sfântului Optatus va deveni o operă de referință pentru clerul cecilian, inspirându-l câteva decenii mai târziu pe Fericitul Augustin să continue această abordare istorică. Cu acest prilej se clarifică și câteva aspecte ecleziologice foarte importante, dezvoltându-se și concepția *ex opere operato* privind eficacitatea Sfințelor Taine, concentrată în sintagma „Sacramenta per se esse sancta, non per homines” (Optatus de Mileve, *Libri VII*, V, 4).

Astfel, în mod paradoxal, intervalul consolidării mișcării donatiste cuprinde și momentul definirii unei poziții doctrinare clare a cecilienilor, oferind un argument în jurul căruia se va organiza întreaga contraofensivă catolică. Dar asupra acestui aspect vom stărui în materialul următor.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Hramul Sfinților Mărturisitori Transilvăneni la Săliște

Biserica „Înălțarea Domnului” și „Sfântul Mucenic Oprea Miclăuș” din Săliște, județul Sibiu, s-a aflat în sărbătoare la duminică a 23-a după Rusalii, zi în care i-am prăznuit pe Sfinții Mărturisitori Transilvăneni. Sfânta Liturghie din ziua de hram pentru întreaga Mărginime a Sibiului a fost oficiată de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi din care au fă-

de la curtea imperială pentru românii din Ardeal, însă și-a găsit sfârșitul în cumplita temniță de la Kufstein.

În cuvântul rostit, IPS Mitropolit Laurențiu a vorbit despre învățăturile Evangheliei citite în această duminică la Sfânta Liturghie și despre viața, mărturisirea și jertfa Sfinților Ardeleni prăznuiți la 21 octombrie.

„Dacă a intrat o legiune de demoni în cel vindecat de Mântuitorul Iisus Hristos, legiuni întregi stau împrejurul

SFINȚII MĂRTURISITORI DIN ARDEAL

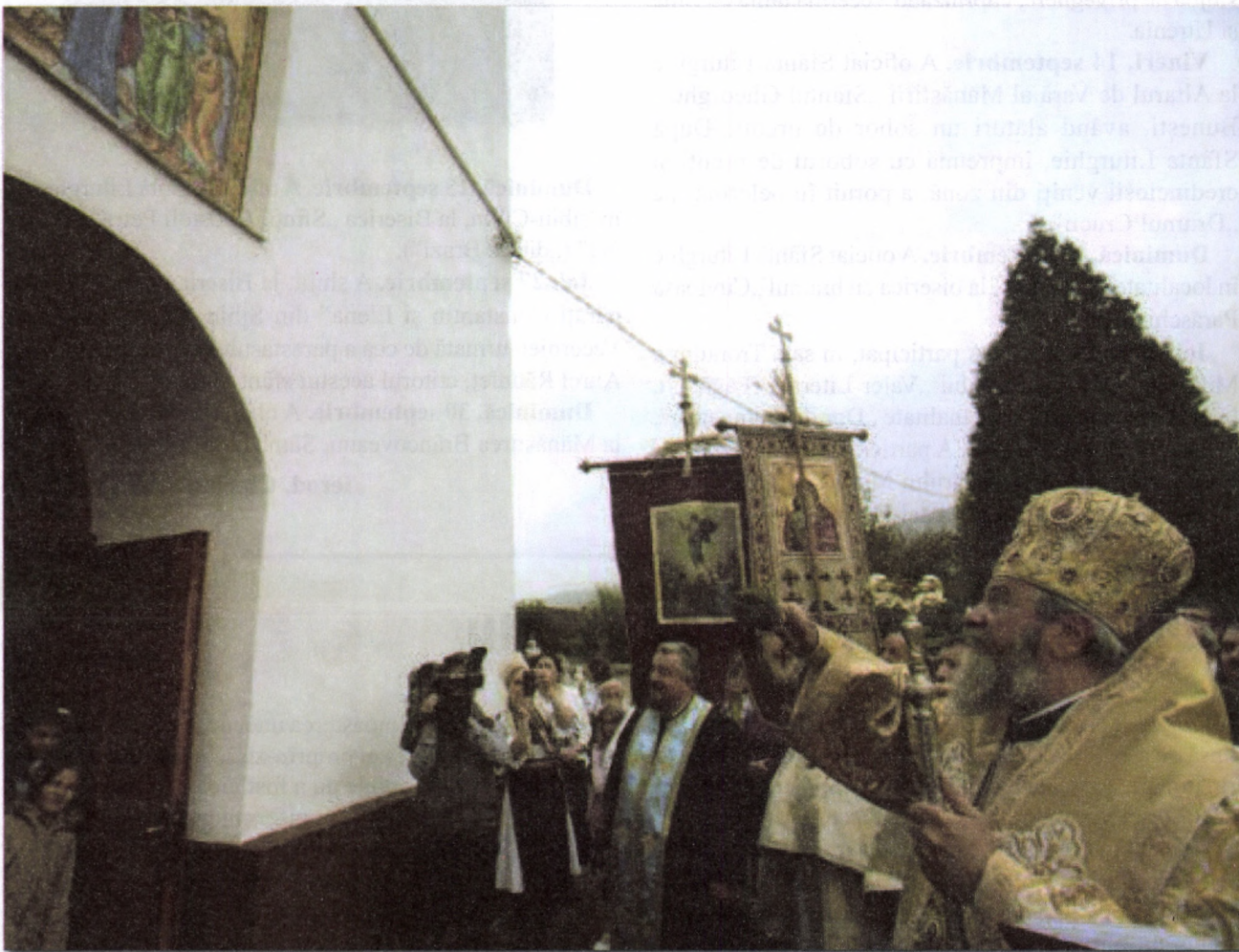
Este bine cunoscut faptul că Biserica Ortodoxă din Transilvania a fost, de-a lungul secolelor, o Biserică martirică. Multe au fost nelegiuirile puterii imperiale de la Viena asupra Bisericii ardeleni, inclusiv a slujitorilor și credincioșilor ei, dar și mulți au fost vajnicii luptători pentru apărarea credinței ortodoxe împotriva silnicilor stăpânilor Ardealului din veacul al XVIII-lea, pe numele lor: Oprea Miclăuș, țaran din Săliște – Sibiu, care a îndurat moarte pentru dreapta credință, ieromonahii Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara, de lângă Orăștie, preoții Moise Măcinic din Sibiel și Ioan din Galeș, prăznuiți în fiecare an la 21 octombrie, ierarhii Ilie Iorest și Sava Brancovici, prăznuiți la 24 aprilie, și mulți, mulți alți bărbați, femei și copii.

Doi sunt mitropoliți, doi sunt preoți, doi sunt călugări și unul e țaran. În acești sfinți e întruchipată întreaga Biserică ortodoxă ardelenă, cu ceata ierarhilor și clericilor ei, cu ceata călugărilor și pustnicilor ei și cu mulțimea credincioșilor ei. În predica din Catedrala din Alba Iulia, cu ocazia canonizării lor, din anul 1955, ieromonahul Nicolae Mladin spunea că „ei nu reprezintă numai câteva vrednicii personale, crescute cine știe cum, ca din întâmplare în sânul Bisericii noastre, ei nu sunt mărturisitori izolați ai unei credințe pur personale, ci ei sunt piscuri de sfințenie sprijinită pe umerii uriași ai credinței Bisericii întregi, sunt valuri de lumină din marea tălăzuire a valurilor de credință ce au umplut veacurile zbuciumate ale istoriei credincioșilor români din Ardeal”. Ridicați din popor și legați de popor, legați de Biserica strămoșească, în ei a prins grai vrerea întregii Biserici și a luptat vrerea tuturor credincioșilor, vrerea poporului întreg. Ei sunt sfinții mărturisitori în care s-a întruchipat mărturisirea Bisericii înseși, mărturisirea poporului drept-credincios. Ei sunt sfinți reprezentativi ai Ortodoxiei ardeleni, ai sufletului ortodox român din Ardeal.

Cuvioșii Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara, împreună cu mucenicul Oprea Miclăuș, au fost canonizați de Sfântul Sinod al Bisericii noastre, hotărârea luându-se în ședința solemnă a acestuia din data de 28 februarie 1950. În acel binecuvântat an 1950, Sfântul Sinod a hotărât ca „smeriții între ieromonahi Visarion și Sofronie, care au surpat cu virtutea și cu pătimirile lor puterea vrăjmașilor Ortodoxiei și împreună cu drept-credinciosul creștin Oprea, care a pecetluit cu moartea statornicia lui în credința părinților noștri, să se numere cu Sfinții și să se cinstească după toată pravila ca Sfinți Mărturisitori și Mucenici, în tot cuprinsul Bisericii noastre”. Proclamarea solemnă a canonizării lor a avut loc în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, la 21 octombrie 1955.

Ultimii doi din ceata mărturisitorilor ardeleni, preoții Moise Măcinic și Ioan din Galeș, au fost canonizați de către Sfântul Sinod în anul 1993, alături de alți sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu.

Ștefan MĂRCULEȚ

cut parte protopopul de Săliște, Petru-Toader Damian, preotul Ioan Ciocan de la biserica amintită și ceilalți slujitori din orașul sibian, alături de alți slujitori ai sfințelor altare.

Răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericesc din Săliște, iar în cadrul Sfintei Liturghii, teologul Mihai Bogdan Roman a fost hirotonit diacon.

Credință și mărturisire

După Sfânta Liturghie, IPS Mitropolit Laurențiu și soborul slujitor au înconjurat locașul de cult. De asemenea, ierarhul a sfințit icoana hramului locașului de cult realizată în mozaic pe turnul de la intrarea în biserică. Soborul slujitor a oficiat și un parastas pentru Stana, soția Sfântului Oprea Miclăuș, care a așteptat 32 de ani ca soțul ei să se întoarcă de la Viena unde a mers pentru a cere drepturi

nostru pentru a ne ispiti și de aceea trebuie să ne rugăm mereu și să fim aproape de Biserica lui Hristos pentru a nu cădea în ispitele diavolului. A doua învățătură pe care ne-o dau toți cei cinci sfinți apărători ai dreptei credințe este de a fi demni și bucuroși că slujim în biserica lor, că suntem urmașii lor și de a-i considera nu doar apropiați ai noștri, ci și cei care se roagă pentru noi continuu”, a spus ierarhul.

Părintele Mitropolit a oferit acte de cinstire binefăcătorilor din Săliște care au sprijinit realizarea icoanei hramului de la intrarea în biserică.

Credincioșii prezenți în număr mare la Sfânta Liturghie au avut posibilitatea să se închine raclei în care se păstrează capul Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei.

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. Secretar de redacție: Pr. Lect. Dr. Emanuel Tăvală. Membri: Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. Responsabil ediție online: Vicențiu-Dragoș Bășa.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2018 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Șaguniana – Sibiu